





ՀԳ. Ըսէ ինծի տասներորդ կերպ հորովումը .

Ելաի .

Յոգնաի .

Պի . Ուշ .
Սէ .
Տրա .
Հայց .
Բայ .
Պարճ .
Գործ .
Պար .
Ներք .
Կու .

Համր .
Համեր .
Համեր . 'ի Համր .
զՀամր .
'ի Համերէ .
զՀամերէ .
Համերք . Համերաւ .
զՀամերք . զՀամերաւ .
'ի Համեր . 'ի Համր .
ո՛վ Համր :

Համերք .
Համերաց . Համերց .
Համերաց . Համերց . 'ի Համերս .
զՀամերս .
'ի Համերաց . 'ի Համերց .
զՀամերաց . զՀամերց .
Համերքք . Համերքք .
զՀամերքք . զՀամերքք .
'ի Համերս .
ո՛վ Համերք :

~~Ան ամեն բառերը , որոնց սեռականը էր , ու դործիականը էր՝ կամ էրա կրկնը
նայ , առ հորովման տակը կերպնան . ի՞նչ~~

Կայսր , կայսեր , կայսերք .
Տարր , տարեր , տարերք .

Տե՛նձ Լաճաւոր :
Կարերք . Իննսիւր :

Ալեր , ալեր , ալերբ .
Դուսար , դստեր , դստերբ .

ալար . ուն :
աղբիկ զաւակ . Գըլ :

Իսբ վերջացած բառերուն , ինչպէս աղբար , եղջեր են , յորնակին թէ աղբեր
կըլայ և թէ աղբիւր , թէ զաղբերս և թէ զաղբիւրս :

Հո . Ըսէ ինձի մետասաներորդ կերպ հոլովումի .

Պի . Ամենին տասներորդ հոլովմանը նման է . բայց վերջի տառը զ ըլլալով հոլովելու
ատենն ալ ՚ տառին տեղը միշտ զ կըղըրբի . զի Ստող , աստեղ , յատտեղէ , աստեղբ ,
ատտեղաւ . աստեղբ , աստեղաց , աստեղց , զաստեղս , աստեղբբ , աստեղբբ , են :

Առանկ կը հոլովին աս բառերս ալ .

Անդղ , անգեղ , անգեղբ .

Արկղ , արկեղ , արկեղբ .

Սկուտեղ կամ սկտեղ , սկուտեղ , սկուտեղբ .

անգղ թուանը . ափսոսա :

սընստեղ . սանսրբ :

փափակ աման , պնակ . թապագ :

Հո . Ամեն անունները աս տասնյամէկ հոլովմանքներուն տակը կերթան .

Պի . Չէ . այլ յատուկ անունները մարդու , բաղբի , են , թէպէտ շատ անգամ
ասոնց պէս ալ կը հոլովին , բայց ինչք կերպ մասնաւոր հոլովմանք ալ կան յատուկ
անուններու , որ ասոնք են .

Եւոյի .

Ա . Ուղ .

Տրդատ .

Սէւ .

Տրդատայ .

Տր .

Տրդատայ . 'ի Տրդատ . զՏրդատ . առ Տրդատ .

Հայ .

զՏրդատ .

Բայ .

'ի Տրդատայ .

Պարս .

զՏրդատայ .

Գործ .

Տրդատաւ .

Պար .

զՏրդատաւ .

Ներք .

'ի Տրդատ .

Կու .

ով Տրդատ :

~~Ասանկ կըհարգվին ետեի գրած անուններս ալ .~~

Անահիտ , Անահտայ .

Դիոս , Դիայ .

Սափիրա , Սափիրայ .

Անակ , Անակայ .

որսորդներու պաշտպան հոռոտը :

հեթանոսներուն առջի թե՛ծ հոռոտը :

Անանիային կինը՝ որ պարծեցեցաւ :

սուրբ Գրեգոր Լուսաւորչայ հայրը :

Եղան .

Բ . Ուշ .

Սէռ .

Տրա .

Հայր .

Բայ .

Պարս .

Գործ .

Պար .

Ներք .

Կոչ .

Եսայի .

Եսայեայ .

Եսայեայ . յԵսայի . ցԵսայի . առ Եսայի .

զԵսայի .

յԵսայեայ .

զԵսայեայ .

Եսայեաւ .

զԵսայեաւ .

յԵսայի .

ով Եսայի :

Ասոնց յոքնակին պէտք ըլլայ նէ, կամ հասարակ անուններուն պէս կը հոլովին, կմ
էանք մասնիկը եւեջրնեւով վերանին. զ՞ Տրդատեանք, Տրդատեանց, Եսայեանք,
Եսայեանց . Ներսիսեանք, Ներսիսեանց, ևն :

Եզակի .

Դ . Ուղ .
 Սէո .
 Տրա .
 Հայց .
 Բայց .
 Պարս .
 Գործ .
 Պար .
 Ներք .
 Կու .

Կին .
 Կնոջ .
 Կնոջ . 'ի Կին . ցԿին .
 զԿին .
 'ի Կնոջէ .
 զԿնոջէ .
 Կանամբ . Կնաւ .
 զԿանամբ . զԿնաւ .
 'ի Կնոջ . 'ի Կին .
 ո՛վ Կին :

Յոգնակի .

Կանայք .
 Կանանց . Կանաց
 Կանանց . 'ի Կանայս . ցԿանայս .
 զԿանայս .
 'ի Կանանց . 'ի Կանաց .
 զԿանանց . զԿանաց .
 Կանամբք .
 զԿանամբք .
 'ի Կանայս .
 ո՛վ Կանայք :

~~Ատանկ կըհոլովնն աակէց բարդած անուէններն ալ .~~

Տիկին , տիկնոջ , տիկնանց կի՞ տիկնաց .
 Տանտիկին , տանտիկնոջ , տանտիկնանց .
 Առնակին , առնակնոջ , առնականանց .

Խաւուան :
 փանաբէին , փանը Խաւուանը :
 Էրիկ ունէյօշ . Էրւի :

TD
Kütüpl
No 7E.116

Երևանի .

Յոգևանի .

Ե . Ուշ .
 Սեռ .
 Տրա .
 Հայր .
 Բայր .
 Պատմ .
 Գործ .
 Պար .
 Ներք .
 Կալ .

Գիւղ .
 Գեղջ .
 Գեղջ . 'ի Գիւղ . ցԳիւղ .
 զԳիւղ .
 'ի Գեղջէ .
 զԳեղջէ .
 Գիւղիւ .
 զԳիւղիւ .
 'ի Գեղջ . 'ի Գիւղ .
 ո՛վ Գիւղ :

Գիւղք .
 Գիւղեց .
 Գիւղեց . 'ի Գիւղա . ցԳիւղա .
 զԳիւղա .
 'ի Գիւղեց .
 զԳիւղեց .
 Գիւղք .
 զԳիւղք .
 'ի Գիւղա .
 ո՛վ Գիւղք :

~~Երևանի կըհորովն ասկէց բարդած անուրիւրն ալ . պ~~

Քաղաքագիւղ , քաղաքագեղջ .
 Չորագիւղ , ճորագեղջ .
 Նորագիւղ , նորագեղջ .

Ռեծ գեղ . Գասապա :
 Էրիւ - լեռան կամ յորո - Ռէջ եղած գեղ :
 նոր գեղ . Էհիի + էոյ :

Եղանի .

Յոգնակի .

Զ . Ուղ .
 Սէն .
 Տրա .
 Հայց .
 Բայ .
 Պատմ .
 Գործ .
 Պար .
 Ներք .
 Կու .

Օր .
 Աւուր .
 Աւուր . յՕր . յՕր .
 զՕր .
 յՕրէ .
 զՕրէ .
 Աւուրք .
 զԱւուրք .
 յԱւուր . յՕր .
 ո՛վ Օր :

Աւուրք .
 Աւուրց .
 Աւուրց . յԱւուրս . յԱւուրս .
 զԱւուրս .
 յԱւուրց .
 զԱւուրց .
 Աւուրքք .
 զԱւուրքք .
 յԱւուրս .
 ո՛վ Աւուրք :

Աս քսան հոլովմանց տակը կերթան ամեն հասարակ ու յատուկ անուններ . բայց շա-
 տին սեռականը գտնելու համար՝ պէտք է բառգիրքին մէջը փնտռել , ինչու որ
 շատ անգամ վերջի ձայնաւորնին ալ դուրս կենայ կամ կրփոխւի հոլովելով :
 Նաև շատ բառեր կան՝ որ կամ եզակի կամ յոքնակի չունին , կամ նախդիրով հո-
 լովները միայն ունին . շատերն ալ այլևայլ հոլովման տակը կերթան . աս ամեն
 բանը՝ կէս մը վարժուժք , կէս մընալ բառգիրքով կրսորվելի :

ՀԵ. Միջական անունները որոնք են, ու քանի տեսակ են.

ՊԽ. Միջական անուն կրաւին անոնք, որ որոշ բան մը չեն ցուցնելը, և ոչ կատարեալ ածականի պէս բանի մը ինչպէս ըլլայր, և ոչ դէմք մը կրցուցնեն. ինչպէս օճ, իմ, որ լսելէ՝ ճի՞ ճշ, բան ճշ: Ասոնք հինգ տեսակ են. Մասնական, Հարցական, Վերբերական, Հանրական, Թուական:

ՀԵ. Որոնք են մասնականները, ու ինչպէս կը հոլովեն.

ՊԽ. Մասնական կրաւին անոնք, որ մէկ կամ մէկ քանի հոգի մը, կամ մէկ քանի բան մը կրցուցնեն. ու ասանկ կը հոլովեն.

	Եւսիի.	Եւսիի.	Յոգնակի.
Ուղ.	Ուն.	Ուք.	Ումանք.
Սեւ.	Ուրումն.	Ուրուք.	Ումանց.
Տբա.	Ումեմն. յՈւմն.	Ումէք. յՈւք.	Ումանց. յՈւմանս.
Հայց.	ՉՈւն.	ՉՈւք.	ՉՈւմանս.
Բայց.	ՅՈւմեմնէ.	ՅՈւմէքէ.	ՅՈւմանց.
Պապժ.	ՉՈւմեմնէ.	ՉՈւմէքէ.	ՉՈւմանց.
Գործ.	Ումամք.	Ումամք.	Ումամքք.
Պար.	ՉՈւմամք.	ՉՈւմամք.	ՉՈւմամքք.
Ներգ.	ՅՈւմեմն. յՈւմն.:	ՅՈւմէք. յՈւք.:	ՅՈւմանս.:

Եզակի .

Յոգնակի .

Ուշ .
Սէս .
Տրա .
Հայո .
Բայ .
Պարս .
Գործ .
Պար .
Ներք .

Ո՞վ . Ո՞ .
Ո՞ր .
Ո՞ւր . յՈ՞վ . յՈ՞վ . ցՈ՞ր . ցՈ՞վ .
զՈ՞վ . զՈ՞ .
յՈււրիւնք . յՈււրք .
զՈււրիւնք . զՈււրք .
Որով .
զՈրով .
յՈււր . յՈ՞վ . յՈ՞ր :

Ո՞յք .
Ո՞յ .
Ո՞յ . յՈ՞յս . ցՈ՞յս .
զՈ՞յս .
յՈ՞յ .
զՈ՞յ .
Որովք .
զՈրովք .
յՈ՞յս :

~~Իսկ հարցական անունը քանի՜ շորորդ հոլովման պէս կը հոլովուի .~~

~~Քանի՛, քանւո՞յ կամ քանո՞յ, 'ի քանւո՞յ կամ 'ի քանո՞յ .~~

~~Քանի՛ք, քանեա՞ց, 'ի քանի՛ս, քանեօ՞ք . ևն :~~

~~Կայ մէկ ուրիշ հարցական անուն մնալ է կամ էր, որ ուղղականը բարդ բաներու մէջ միայն կը գրուի, երբ հիւար, հիկէն, զիկէն, անի . բայց իբր հոլովները շատ կը քանեցւին, ու ասանկ կը հոլովուի .~~

Եւ . Սէւ .
Տրա .
Հայց .
Բայց .
Պարս .
Գործ .
Պար .
Ներգ .

Էր .
Իմ . Հիմ . ընդ Էր .
զի .
առ ՚ի Մէ .
զՄէ .
Իւ .
զիւ .
յիմ :

Ինչն , Ինչ Բանի .
Ինչն , Ինչ Բանի .
Ինչն , Ինչ Բան .
Ինչն , Ինչ Բանեն .
Ինչն համար , Ինչ Բանի համար .
Ինչն , Ինչ Բանով .
Ինչ Բանի Վերայ .
Ինչ Բանի Վել :

Հո . Որո՞նք են վերբերական անունները .

Պի . Վերբերական կրուին ան միջական անունները , որ համեմատութիւն մը կամ նմանութիւն մը կրցուցնեն . ու ասանկ կրհորովին .

Եւ . Ու .
Սէւ .
Տրա .
Հայց .
Բայց .
Պարս .
Գործ .
Պար .
Ներգ .

Այսքան .
Այսքանոյ .
Այսքանոյ . յԱյսքան .
զԱյսքան .
յԱյսքանոյ .
զԱյսքանոյ .
Այսքանեաւ . Այսքանով .
զԱյսքանեաւ . զԱյսքանով .
յԱյսքան :

Յոգ . Այսքանիք . Այսքանիք .
Այսքանեաց . Այսքանից .
Այսքանեաց . յԱյսքանա .
զԱյսքանա .
յԱյսքանեաց .
զԱյսքանեաց .
Այսքանեօք .
զԱյսքանեօք .
յԱյսքանա :

Աստիտի, Ուտիտի, Ուտան, ու ուրիշ աստեղ նման բարդած բառերն ալ ասոր պէս կը հոլովին . ու ասոնք հարցականի տեղ ալ կը բանին :

Հո . Որո՞նք են հանրական անունները .

Պե . Հանրական կրուին անոնք, որ մասնականներուն ներհակ՝ ամենը մէկտեղ կը պուցընեն . ու ասանկ կը հոլովին .

Յոգ . Ուղ . Ամենեքեան .

Սեւ . Ամենեցուն . Ամենեցունց .

Տբա . Ամենեցուն . Ամենեցունց . յԱմենեսեան . ցԱմենեսեան . առ Ամենեսին .

Հայո . զԱմենեսեան . զԱմենեսին .

Բայ . յԱմենեցունց .

Պապմ . զԱմենեցունց .

Գործ . Ամենեքումբք .

Պար . զԱմենեքումբք .

Ներգ . յԱմենեսեան . յԱմենեսին .

Կու . ո՞վ Ամենեքին :

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No 3E.1116

Ասանկ կը հոլովի Բուրբեթեանն ալ : Իսկ հանրական անունները Աճն, Աճեայն, Հասայն, Բուրբ, Բնաւ, առջի հոլովման տակը կերթան : Կան ուրիշ երկու հանրական անուններ ալ Համակ ու Ուղայն, որ չեն հոլովիր :

Հո . Որո՞նք են թուական անունները .

Պի . Թուական կրակն անոնք , որ թիւ մը կըցուցնեն : Ասոնք հինգ տեսակ են . Բացարձակ , Դասական , Չատական , Մակբաշխ , Կրկնական :

Հո . Ո՞րն է բացարձակը .

Պի . Բացարձակը պարզ թիւ մը կըցուցնէ . զի Մի , երկու , երեք , տասն , հարիւր , հազար , բիւր , են : ~~Ասոնք պակաս հորոմներու ասեկ կերպան միայն Մի թուականը քիչ մը տարբեր կը հորովէ .~~

Եւ . Ուղ .	Մի .
Սէ .	Միոյ . Միոջ .
Տրա .	Միում . Միոյ . 'ի Մի . ցՄի .
Հայց .	զՄի .
Բաց .	'ի Միոյ . 'ի Միոջէ .
Պասմ .	զՄիոյ . զՄիոջէ .
Գործ .	Միով .
Պար .	զՄիով .
Ներգ .	'ի Միում . 'ի Մի . 'ի Միոջ .
Կու .	սով Մի :

Յ-գ-դ-ն-ի-լ-ւ-ն-ի-ց

TDV ISAM

ՀՅ . Ո՞րն է դատականը .

ՊԽ . ~~Դատականը կարգ մը կամ քանիորորդ ըլլալը կը ցուցնէ .~~ Առաջին , երկ-
րորդ , երեսներ . տասներորդ , տասներորդ . Լն :

ՀՅ . Ո՞րն է զատականը .

ՊԽ . ~~Զատականը համար թանկութիւնը ըլլալը մը կը ցուցնէ .~~ Միակ , երկ-
կեակ կամ երկակ , երրեակ , քառեակ , Լն . Կի հաս ճ , երկու հասի , երեք հասի ,
չորս հասի . Լն :

ՀՅ . Մակբաշխը ո՞րն է .

ՊԽ . ~~Մակբաշխները համար թանկութիւնը ըլլալը ալ կը ցուցնէ մէկտեղ կը ցուցնեն ,~~ Երկոքեան կամ երկոքին , երկու հասի ալ . եօթանեքեան , եօթն ալ . տասներեքեան , փասն
ալ . Լն : Ասոնք Անեւեւանին պէս կը հոգւովն :

ՀՅ . Որո՞նք են կրկնականները .

ՊԽ . ~~Կրկնական կրկնանոնք՝ որ մէկ թիւի մը կը մէկ չափի մը քանի անգամ կրկնու-~~
~~իլը կը ցուցնեն .~~ Երկապատիկ , տասնապատիկ , բիւրապատիկ . Կի երկու հեղ ե-եւ ,
փասն հեղ ե-եւ , փասն հասար հեղ ե-եւ : —

~~Ասոնք ամենն ալ հասարակ անուններուն պէս կը հոգւովն . ուստի որուն վտայ կը
տարակուսիս՝ որ ինչպէս կը հոգւովն նէ , բառգիրք տայէ , հոն կը գտնուի սեռականը
ու գործիականը , անկէց կ'իմանաս որ հոգւովն տակը կերթայ :~~

No 7E.1116

~~Գ Լ Ո Ւ Խ Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ~~

Դեբանունին վրայ :

ՏՅ . Լ՝նչ է դերանունը .

ՊԽ . Է մասն բանի , որ անունին անգը կըզըրի , ու գեմք մը կըցուցընէ , որ կըբէ
Ե՞ , խօսողը . Դ՞ու , լսողը . Ի՞նչն , որուն վրայ որ կըխօսուի . Դ՞

ՏՅ . Բանի տեսակ դերանունն է .

ՊԽ . Հինգ տեսակ . Էական , Յուցական , Ստացական , Յարաբերական , Դիմորոշական :

ՏՅ . Ըսէ ինձի էական դերանունները .

ՊԽ . Եզ .	Ուշ .	Ես .
	Սէս .	Իմ .
	Տրա .	Ինձ . յԻս . ցԻս .
	Հայց .	զԻս .
	Բայց .	յԻնէն .
	Պարմ .	զԻնէն .
	Գործ .	Ինչ .
	Պար .	զԻնչ .
	Ներք .	յԻս :

Յ՞գ .	Մէք .
	Մեր .
	Մեզ . 'ի Մեզ . ցՄեզ .
	զՄեզ .
	'ի Մէնջ .
	զՄէնջ .
	Մեօք .
	զՄեօք .
	'ի Մեզ :

Եւ. Ուշ.
Սեւ.
Տրա.
Հայոց.
Բայոց.
Պարս.
Գործ.
Պար.
Ներք.
Կու.

Դուռ.
Բո.
Բեզ. 'ի Բեզ. ցԲեզ.
զԲեզ.
'ի Բէն.
զԲէն.
Բե.
զԲե.
'ի Բեզ.
նվ Դուռ:

Յ՜Գ. Դուռք.
Ձեր.
Ձեզ. 'ի Ձեզ. ցՁեզ.
զՁեզ.
'ի Ձէնջ.
զՁէնջ.
Ձեօք.
զՁեօք.
'ի Ձեզ.
նվ Դուռք:

Եւ. Ուշ.
Սեւ.
Տրա.
Հայոց.
Բայոց.
Պարս.
Գործ.
Պար.
Ներք.

Ինքն.
Ինքեան.
Ինքեան. յԻնքն. ցԻնքն.
զԻնքն.
յԻնքենէ.
զԻնքենէ.
Ինքեամբ.
զԻնքեամբ.
յԻնքեան. յԻնքն:

Յ՜Գ. Ինքեանք.
Ինքեանց.
Ինքեանց. յԻնքեանս. ցԻնքեանս.
զԻնքեանս.
յԻնքեանց.
զԻնքեանց.
Ինքեամբք.
զԻնքեամբք.
յԻնքեանս:

Եւ. Ու.
 Սե.
 Տր.
 Հայ.
 Բայ.
 Պար.
 Գր.
 Պար.
 Ներ.

(Էնեի)
 Իւր. Իւրեան.
 Իւր. Իւրեան. առ Իւր.
 (Էնեի)
 յԻւրե.
 զԻւրե.
 Իւրե. Իւրեամբ. Իւրեաւ.
 զԻւրե. զԻւրեամբ. զԻւրեաւ.
 յԻւր. յԻւրեան :

Յ. Իւրեանք.
 Իւրեանց.
 Իւրեանց. առ Իւրեանս.
 զԻւրեանս.
 յԻւրեանց.
 զԻւրեանց.
 Իւրեամբք.
 զԻւրեամբք.
 յԻւրեանս :

Հ. Ըսէ ինծի ցուցաւան դերանուները որոնք են .

Պի. Եւ. Ու.
 Սե.
 Տր.
 Հայ.
 Բայ.
 Պար.
 Գր.
 Պար.
 Ներ.

Նա.
 Նորա.
 Նմա. ՚ի Նա. ցՆա.
 զՆա.
 ՚ի Նմանէ.
 զՆմանէ.
 Նովաւ.
 զՆովաւ.
 ՚ի Նմա. ՚ի Նա. :

Յ. Նոքա.
 Նոցա.
 Նոցա. ՚ի Նոսա. ցՆոսա.
 զՆոսա.
 ՚ի Նոցանէ.
 զՆոցանէ.
 Նոքօք.
 զՆոքօք.
 ՚ի Նոսա :

Ասանկ կըհողովին նաև Սա, Դա : Բայց սային յոքնակին խիստ քիչ տեղ կըլայ
Սայք, Սայց, 'ի Սայց, ևն :

Եւ. Ոււ.
Սէւ.
Տբա.
Հայց.
Բայց.
Պարմ.
Գործ.
Պար.
Ներգ.

Նոյն .
Նորին .
Նմին . 'ի Նոյն .
զՆոյն .
(շահի)
(շահի)
Նովմք . Նովին .
զՆովմք . զՆովին .
'ի Նոյն . 'ի Նմին :

Յոգ . Նոյնք . Նոքին .
Նոցին . Նոցուն . Նոցունց .
Նոցին . 'ի Նոյնս . 'ի Նոսին .
զՆոյնս . զՆոսին .
'ի Նոցունց .
զՆոցունց .
Նոքիմք . Նոքումք .
զՆոքիմք . զՆոքումք .
'ի Նոյնս . 'ի Նոսին :

Սոյն , Դոյն , ցուցականներն ալ ասոր պէս կըհողովին :

Ասոնց եզակի բացառականը ու պատմականը պէտք ըլլայ բանեցընել նէ , ասանկ
կըլաւի . 'ի սոյն օրէ , 'ի սմին տեղընջէ . զնոյն կնոջէ , զնմին տանէ :

MAZI VOT
MUSEUMS

Եւ . Ուղ .	Այն .	Յոգ . Այնոքիկ .	Այնք .
Սէր .	Այնր . Այնորիկ .	Այնոցիկ .	Այնց .
Տրա .	Այնմ . Այնմիկ . յԱյն .	Այնոցիկ .	Այնց . յԱյնոսիկ .
Հայց .	զԱյն .	զԱյնոսիկ .	զԱյնա .
Բայց .	յԱյնմանէ .	յԱյնցանէ .	յԱյնց .
Պատմ .	զԱյնմանէ .	զԱյնցանէ .	զԱյնց .
Գործ .	Այնու . Այնուիկ .	Այնոքիւք .	Այնոքիմք .
Պար .	զԱյնու . զԱյնուիկ .	զԱյնոքիւք .	զԱյնոքիմք .
Ներք .	յԱյնմ . յԱյնմիկ . յԱյն :	յԱյնոսիկ .	յԱյնա :

Ասանկ կըհօղովնն նաև Այս , Այդ . բայց ասոնց յօքնակի տրականը , հայցականը , ու ներգոյականը չըլար ըսել յայդս , զայդս . յայսս , զայսս . հապա մինակ յայդսսսիկ , զայդսսսիկ , յայսսսիկ , զայսսսիկ . ևն :

Հո . Ըսէ ինծի ստացական դերանունները որոնք են , ու ինչպէս կըհօղովնն .
 Պի . Ամէնքն ալ գէպ գէպոյին պէս կըհօղովնն , ու ասոնք են .

TDV İSAM
 Kütüphanesi Arşivi
 No ZE.1116

Եւ. Ուշ.
Սէւ.
Տրա.
Հայո.
Բայ.
Պարմ.
Գործ.
Պար.
Ներք.

Քոյ.
Քոյոյ. Քոյ.
Քոււմ. Քոյոյ. Քոյ. 'ի Քոյ.
զՔոյ.
'ի Քոււմնէ. 'ի Քոյոյ.
զՔոււմնէ. զՔոյոյ.
Քոյով. Քով.
զՔոյով. զՔով.
'ի Քոււմ. 'ի Քոյ:

Քոյք.
Քոյոց. Քոց.
Քոյոց. Քոց. 'ի Քոյս.
զՔոյս.
'ի Քոյոց. 'ի Քոց.
զՔոյոց. զՔոց.
Քոյովք. Քովք.
զՔոյովք. զՔովք.
'ի Քոյս:

Եւ. Ուշ.
Սէւ.
Տրա.
Հայո.
Բայ.
Պարմ.
Գործ.
Պար.
Ներք.
Կու.

Իմ.
Իմոյ.
Իմոււմ. Իմոյ. առ Իմ.
զԻմ.
յԻմնէ. յԻմոյ.
զԻմնէ. զԻմոյ.
Իմով.
զԻմով.
յԻմոււմ. յԻմ.
ով Իմ:

Յոգ. Իմք.
Իմոց.
Իմոց. առ Իմս.
զԻմս.
յԻմոց.
զԻմոց.
Իմովք.
զԻմովք.
յԻմս.
ով Իմք:

Ասանկ կըհօղովին նաև ասոնք .

Մեր ,	մերոյ ,	մերում ,	'ի մերմէ ,	մերով ,	'ի մերում :
Ձեր ,	ձերոյ ,	ձերում ,	'ի ձերմէ ,	ձերով ,	'ի ձերում :
Իւր ,	իւրոյ ,	իւրում ,	յիւրմէ ,	իւրով ,	յիւրում :

Եւ . Ու .
 Սէ .
 Տրա .
 Հայո .
 Բայ .
 Պարս .
 Գործ .
 Պար .
 Ներգ .
 Կու .

Նորայ .
 Նորայոյ .
 Նորայում . 'ի Նորայ .
 զՆորայ .
 'ի Նորայոյ .
 զՆորայոյ .
 Նորայով .
 զՆորայով .
 'ի Նորայում . 'ի Նորայ .
 ու Նորայ :

Յոգ . Նորայք .
 Նորայոց .
 Նորայոց . 'ի Նորայս .
 զՆորայս .
 'ի Նորայոց .
 զՆորայոց .
 Նորայովք .
 զՆորայովք .
 'ի Նորայս .
 ու Նորայք :

Ասանկ կըհօղովին նաև Սորայ . սորայոյ : Դորայ . դորայոյ :

Սոցայ . սոցայոյ : Դոցայ . դոցայոյ : Նոցայ . նոցայոյ :
 Իմային . իմայնոյ կամ իմայոյ : Իւրային . իւրայնոյ կամ իւրայոյ :
 Մերային . մերայնոյ կամ մերայոյ : Ձերային . ձերայնոյ կամ ձերայոյ : Նորային . նորայնոյ :
 Իսկ իմային , դոյին , իւրային , մերային , ձերային , նախդիրով միայն կըհօղովին :

Հո. Ըսէ ինծի յարաբերական գերանունը որն է .

Պի. Եւ. Ո-շ.	Որ .
Սեւ .	Որոյ .
Տրա .	Որում. յՈր .
Հայո .	զՈր .
Բայ .	յՈրմէ .
Պասմ .	զՈրմէ .
Գործ .	Որով .
Պար .	զՈրով .
Ներք .	յՈրում. յՈր :

Ութ .
Որոց .
Որոց . յՈրս .
զՈրս .
յՈրոց .
զՈրոց .
Որովք .
զՈրովք .
յՈրս :

Ասիկայ հարցական անունի տեղ ալ կըբանեցւի , ինչպէս հարցական անունը Ո՞ւ
Ո՞ր , որուն հոլովներն ալ շատ անգամ յարաբերականի տեղ կըբանին :

Հո. Դիմորոշական գերանունը ի՞նչ է , ու որո՞նք են .

Պի. Դիմորոշական գերանուն կըսւին աս իրեք տառերը՝ « , դ , ն . որ բառերուն ետքը
կըպչելով , դէմք մը կմ կարգ մը կըցուցնեն . ու ասոնք են արմատ ուրիշ գրեթէ ամ
մէն գերանուններու . ի՞նչ հողս , հողդ , հողն . ըսել է , էս՝ որ հող է՛մ , դու՝ որ հող էս ,
ան՝ որ հող է : Զոր ասեմս , զոր ասեսդ , զոր ասէն . ըսել է , որն որ իւսէ՛մ , որն որ իւսէս ,
որն որ իւսէ :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Բային վրայ :

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 3E.1116

Ն՞ . Ի՞նչ է բայը .

ՊԽ . Բայն է մասն բանի , որ գործք մը կամ կերպ մը կրցուցընէ ժամանակովը , թիւ
ւովը , ու դէմքովը :

Ն՞ . Բային պարագաները քանի՞ են .

ՊԽ . Հարկաւորները վեց են . Սեռ , ժամանակ , Եղանակ , Թիւ , Դէմք , Խոնարհումն :

Ն՞ . Բայերուն սեռը քանի՞ է , ու որո՞նք են .

ՊԽ . Վեց է . ա . Էական՝ որ ըլլալը միայն կրցուցընէ , ու ուրիշ բայերը անկէց կը
չինւին . գր է՛ , գո՛մ :

Բ . Ներգործական՝ որ ուրիշի վրայ բան մը ընելը կրցուցընէ . գր գործէ՛մ :

Գ . Կրաւորական՝ որ ըլլալով կրցուցընէ . գր գործի՛մ :

Դ . Չեղորական՝ որ ոչ ընելը և ոչ ըլլալով կրցուցընէ , այլ ինքիւր վրայ կըլլայ մէկ
գործք մը . գր գնամ , աշխատի՛մ :

Ե . Հասարակ՝ որ թէ՛ ընելը ու թէ՛ ըլլալով կրցուցընէ . գր համարի՛մ , խոստանամ :

Է. Անցողական՝ որ մէկ բան մը ուրիշ ընել տալը կամ ըլլալի տալը կըցուցնէ. ի՞նչ
Քնացողական է՞, կորուսական է՞ :

Հո. Բայերուն ժամանակը քանի՞ է .

Պե. Իրեք . Կերկայ, Անցեալ, Ապառնի :

Հո. Բայերուն եղանակը քանի՞ է .

Պե. Չորս . Սահմանական, Հրամայական, Ստորադասական, Աներևոյթ :

Հո. Բայերուն թիւը քանի՞ է .

Պե. Անուններուն թիւին պէս երկու :

Հո. Բայերուն դէմքը քանի՞ է .

Պե. Գերանուններուն դէմքին պէս իրեք :

Հո. Բայերուն խոնարհումը ի՞նչ է .

Պե. Հոլովներուն պէս վերջերնին կերպ կերպ փոխւին է :

Հո. Ամէն բայերը մէկ կերպ խոնարհում ունին .

Պե. Չէ . այլ չորս կերպ գլխաւոր խոնարհմունք կան, որոնց տակը կերթան ուրիշ
ամէն բայերը . ու աս չորս տեսակը կորոշի բայերուն չորս կերպ վերջաւորութե-
նէն, որ են է՞, ի՞, ա՞, ու՞ . ի՞նչ Գործեմ, Գործիմ, Ազամ, Թողում :

Հո. Իական բայերը քանի՞ են, ու ի՞նչպէս կըխոնարհին .

Պե. Չորս են . Ե՞, Լինի՞մ, Եղանի՞մ, Գում . ու ասանկ կըխոնարհին .

Սահճանական Եղանակի Ներկայ :

Ա. Եղ. Եմ, Ես Եմ,
յո՞՞՞ Եմք, Տեսք Ենք,

Եղ. Էի, Ես Էի Լնի,
յո՞՞՞ Էաք,

Եղ. Եղէ, Եղայ Լնի,
յո՞՞՞ Եղաք Կամ Եղեաք,

Եղ. Եղեալ Եմ, Եղած Եմ Լնի,
յո՞՞՞ Եղեալ Եմք,

Եղ. Եղեալ Էի, Եղած Էի Լնի,
յո՞՞՞ Եղեալ Էաք,

Եղ. Եղէց, ըլլամ պիտի Լնի,
յո՞՞՞ Եղեցուք,

Ես, դուև Ես,
Էք, դուստ Էք,

Անկապար :

Էիր,

Էեք,

Կապարէալ :

Եղեր,

Եղէք,

Յարակապար :

Եղեալ Ես,

Եղեալ Էք,

Քերակապար :

Եղեալ Էիր,

Եղեալ Էեք,

Ապարանի :

Եղեցիս Կամ Եղեցես,

Եղեցեք,

Է, ան Է .

Էն, անոնք Էն :

Էր .

Էին :

Եղև .

Եղեն :

Եղեալ Է .

Եղեալ Էն :

Եղեալ Էր .

Եղեալ Էին :

Եղեցի .

Եղեցին :

Տրամայական եղանակի ներկայ :

եղ. (լո-նի)	Ե՛ր, երիւ • (գր ո՞ղջ եր)	(լո-նի)
յոգ. (լո-նի)	Ե՛ք համ երո՞ւք, երի+ • (գր ո՞ղջ էք, ո՞ղջ երուք :)	(լո-նի)

Ապատանի :

եղ. (լո-նի)	Եղեջիւր, ըլլաս լն̄ •	եղեցի •
յոգ. եղեցո՞ւք,	եղեջիւք,	եղեցի՞ն :

Ստորագրասական եղանակի ապատանի :

եղ. Իցեմ, ըլլամ նէ լն̄ •	իցես,	իցէ •
յոգ. Իցեմք,	իցէք,	իցէ՞ն :

Ստորագր. անցեալ :

եղ. Եղեալ իցեմ, եղած ըլլամ նէ լն̄ •	եղեալ իցես,	եղեալ իցէ •
յոգ. Եղեալ իցեմք,	եղեալ իցէք,	եղեալ իցէ՞ն :

Աներևոյի եղանակ. Ե՛լ, ըլլալ • ինչու՞նք էլոյ, ելով :

Ընդունելութի ներկայ. Եղեալ, երջ. ինչու՞նք եղելոյ, եղելով :

Ընդունելութի անցեալ. Եղեալ, եղած :

Ընդունելութի ապատանի. Լինելոց համ լինելի, ըլլալս :

Սահմանական եղանակի ներկայ :

Բ. եղ. Լինիմ,	լինիս,	լինի •
յոգ. Լինիմք,	լինիք,	լինի՞ն :

Անկապար :

ԷԿ. Ղենէի,
յոԳ. Ղենէաք,

Ղենէիր,
Ղենէեք,
Կապարեալ:

Ղենէր.
Ղենէին:

ԷԿ. Եղէ,
յոԳ. Եղաք կամ Եղեաք,

Եղեր,
Եղէք,

Եղև.
Եղէն:

Յարահապար և Գերահապար:

Լեալ եմ, լեալ ես, լեալ է. ևն: Լեալ էի, լեալ էիր, լեալ էր. ևն:

Ապառնի:

ԷԿ. Լիցիմ,
յոԳ. Լցուք,

Լցիս,
Լջեք կամ լնիջեք,

Լցի.
Լցին:

Հրամայական Եղանակի ներկայ:

ԷԿ. . . .
յոԳ. . . .

Լէր, մի լնիր.
Լերուք կամ լեք, մի լնեք.

. . . .
. . . .

Հրամ. Ապառնի:

ԷԿ. . . .
յոԳ. Լցուք,

Լիջիր կամ լնիջիր կամ լցիս,
Լջեք կամ լնիջեք,

Լցի.
Լցին:

Ստորադասական Եղանակի ապառնի:

ԷԿ. Լնիցիմ,
յոԳ. Լնիցիմք,

Լնիցիս,
Լնիցեք,

Լնիցի.
Լնիցին:

Էզ. Ղեալ իցեմ,
 Եւ. Ղեալ իցեմք,
 Անբերեոյն Եղանակ .
 Ընդունելու ինչ ներկայ .
 Ընդուն . անցեալ .
 Ընդուն . ապագանի .

Ստորագր . անցեալ :

Ղեալ իցեա ,

Ղեալ իցեք ,

Ղինեւ , Ղինեւոյ , Ղինեւով . ևն :

Ղինող :

Ղեալ կամ Ղեալ :

Ղինեւոյ կամ Ղինեւ :

Ղեալ իցե .

Ղեալ իցեն :

Գ. Էզ. Եղանիմ,
 Եւ. Եղանիմք ,

Սահմանական Եղանակի ներկայ :

Եղանիա ,

Եղանիք ,

Անկապար :

Եղանիւր ,

Եղանիք ,

Կապարեալ :

Եղեր ,

Եղէք ,

Եղանի .

Եղանին :

Էզ. Եղանէի ,
 Եւ. Եղանէաք ,

Եղանէր .

Եղանէին :

Էզ. Եղէ ,
 Եւ. Եղաք կամ Եղեաք ,

Եղև .

Եղեն :

Յարակապար և Գերակապար :

Եղեալ եմ , ես , է , ևն : Եղեալ էի , էիր , էր ևն :

Ապառնի:

Եզ. Եղէց կամ եղեցիմ՝ կամ եղեցեմ,	եղեցիս կամ եղեցես,	եղեցի .
յոգ. եղեցուք,	եղեջեք կամ եղանիջեք,	եղեցին :

Հրամայական եղանակի ներկայ:

Եզ	Եղի՛ր, մի եղանիր
յոգ	եղերո՛ւք, մի եղանիք :	. . .

Հրամ. ապառնի :

Եզ	Եղի՛ջևր կամ եղանիջևր,	եղեցի՛ .
յոգ . եղեցո՛ւք,	եղիջևք կամ եղանիջևք,	եղեցին :

Ստորադասական եղանակի ապառնի :

Եզ. Եղանիցիմ,	եղանիցիս,	եղանիցի .
յոգ. եղանիցևք,	եղանիցեք,	եղանիցին :

Ստորադասական եղանակի ապառնի : Եղեալ իցեմ, իցես, իցէ . ևն :

Անեղևոյն եղանակ . Եղանե՛լ կամ եղանի՛լ, եղանե՛լոյ, եղանե՛լով :

Ընդունելի ների . և անց . Եղեալ : Ապառնի . Եղանե՛լոց կամ եղանե՛լ :

Կրտսնես որ աս իրեք հական բայերուն մէկ քանի եղանակները մէկգմէկու հետ նոյն են, ինչու որ՝ մէկգմէկէ փոխ կառնուն :

Իսկ չորրորդին, որ է Գոմ բայը, շատ եղանակները ու դիմքերը չեն գործածւիր . ուստի գործածւածները ասոնք են .

Դ . Սահճ . ներկայ .

Անկապար .

Սպորտաս . ապարտի .

Աներևոյն եղանակ .
Ընդունելունի ներկայ .

եւ . Գում ,

յոգ . գումք ,

եւ

յոգ

եւ

յոգ

գոս ,

գոյք ,

գոյեր ,

. . .

. . .

. . .

գոյ .

գոն :

գոյր .

գոյին :

գուցէ .

գուցեն :

Գող , գողու , գողով :

Գոյող :

Ճ . Ըսէ ինծի է՛մ վերջացած բայերը ի՛նչպէս կըխոնարհին .

Սահճանական եղանակի ներկայ :

Պի . եւ . Գործեմ , իշլէրի՛մ .

յոգ . գործեմք ,

եւ . Գործէի ,

յոգ . գործէաք ,

եւ . Գործեցի ,

յոգ . գործեցաք ,

գործեա ,

գործէք ,

Անկապար :

գործէիր ,

գործէիք ,

Ապարտալ :

գործեցեր ,

գործեցիք ի՛մ գործեցէք ,

գործէ .

գործեն :

գործէր .

գործէին :

գործեաց .

գործեցին :

Եւ . Գործեալ եմ ,
յոգ . գործեալ եմք ,

Եւ . Գործեալ էի ,
յոգ . գործեալ էաք ,

Եւ . Գործեցից ,
յոգ . գործեսցուք ,

Եւ
յոգ

Եւ
յոգ . գործեսցուք ,

Եւ . Գործիցեմ ,
յոգ . գործիցեմք ,

Յարահապար :
գործեալ ես ,
գործեալ էք ,

Գերահապար :
գործեալ էիր ,
գործեալ էիք ,

Ապառնի :
գործեսցես ,
գործեսցիք ,

Հրամայական եղանակի ներկայ :

Գործեա՛ , մի գործեր .
գործեցէք , մի գործէք :

Ապառնի :

Գործեսցիր կամ գործեսցես ,
գործեսցիք ,

Ստորադասական եղանակի ապառնի :

գործիցես ,
գործիցէք ,

գործեալ է .
գործեալ են :

գործեալ էր .
գործեալ էին :

գործեսցէ .
գործեսցեն :

. . .
. . .

գործեսցէ .
գործեսցեն :

գործիցէ .
գործիցեն :

Էզ. Գործեալ իցեմ,
 Եւ. գործեալ իցեմք,
 Անբռնոյն Էզանահ.
 Ընդունելոսն Կերկայ.
 Ընդուն. անցեալ.
 Ընդուն. ապառնի.

Սփարաբ. անցեալ :
 գործեալ իցեա ,
 գործեալ իցեք ,
 Գործել , գործելոյ , գործելով . ևն :
 Գործող :
 Գործեալ :
 Գործելոյ :

գործեալ իցէ .
 գործեալ իցեն :

Գործողին ու գործեալին տեղը՝ գործեցող ու գործեցեալ ալ կրսւի : Ասանկ կըլ
 լան ուրիշ ամմէն բայերունն ալ , որոնց որ կատարեալին մէջը էր մասնիկ կայ :
 Ասոր պէս կը խոնարհին ուրիշ ամմէն է՝ վերջացած բայերն ալ որոնց որ կատարեալը
 էրի կըլլայ . օր

Բժշկեմ , բժշկեցի .
 Մերժեմ , մերժեցի .
 Սերմանեմ , սերմանեցի .

ընդհանրել :
 վերհանել . գովմագ :
 ցանել . հոգի :

Ասոր տակը կերթան է՝ վերջացած չհզոքական բայերն ալ , որ սովորաբար կրաւո
 րական չունին . օր

Ննջեմ , ննջեցի .
 Ամաչեմ , ամաչեցի .
 Զանգիտեմ , զանգիտեցի .
 Բնակեմ , բնակեցի .

փնանալ . սոցոմագ :
 ամբնալ . ունանմագ :
 շտինալ . գորգմագ :
 փեղ ճլ կենալ . ստիին օլմագ :

ՀԳ. Ըսէ ինծի ի՞ճ վերջացած բայերը ի՞նչպէս կըխօնարհին .

Սահմանական եղանակի ներկայ :

ՊԻ. էՂ. Գործիւմ, իշէնիւրիմ .
յ՞Ք. գործիւք ,

էՂ. Գործէի ,
յ՞Ք. գործէաք ,

էՂ. Գործեցայ ,
յ՞Ք. գործեցաք ,

էՂ. Գործեալ եմ ,
յ՞Ք. գործեալ եմք ,

էՂ. Գործեալ էի ,
յ՞Ք. գործեալ էաք ,

էՂ. Գործեցայց ,
յ՞Ք. գործեսցուք ,

գործիս ,
գործիք ,

Անիաբար :

գործէիր ,
գործէիք ,

Կաբարէալ :

գործեցար ,

գործեցայք ի՞ճ գործեցարուք ,

Յարահաբար :

գործեալ ես ,

գործեալ էք ,

Գերահաբար :

գործեալ էիր ,

գործեալ էիք ,

Ապարանի :

գործեսցիս ,

գործեսցիք ի՞ճ գործիջիք ,

գործի .
գործին :

գործէր ի՞ճ գործիւր .
գործէին :

գործեցաւ .
գործեցան :

գործեալ է .
գործեալ են :

գործեալ էր .
գործեալ էին :

գործեսցի .
գործեսցին :

ԷԿ

ՅԳԳ

ԷԿ

ՅԳԳ . գործեսցնուք ,

ԷԿ . Գործիցիմ ,

ՅԳԳ . գործիցիմք ,

ԷԿ . Գործեալ իցեմ ,

ՅԳԳ . գործեալ իցեմք ,

Անեբեոյն Էզանակ .

Ընդոսնելո-ի ներկայ .

Ընդոսնելո-ի անցեալ .

Ընդոսն . ապառնի .

Հրամայան Էզանակի ներկայ :

Գործեաց * կամ գործեցիր , մի գործիր

գործեցարուք , մի գործիք :

Հրամ . ապառնի :

Գործեսցիր կամ ծիջիր կամ ծեսցիս , գործեսցի .

գործեսցիք կամ գործիջիք , գործեսցին :

Ստորագրասան Էզանակի ապառնի :

գործիցիս , գործիցի .

գործիցիք , գործիցին :

Ստորագր . անցեալ :

գործեալ իցես , գործեալ իցէ .

գործեալ իցէք , գործեալ իցեն :

Գործել կամ գործիլ , գործելոյ , գործելով . ևն :

Գործեալ կամ գործեցեալ :

Գործեալ կամ գործեցեալ :

Գործելոց կամ գործելի :



* Չէզոքան ու հասարակ բայերունը տառնց ց փառն ալ իլլալ , ողորմեա , խօսեա , ևն . իսկ ողորմեցիր , խօսեցիր , լլլալ :

Ասոր պէս կրկնորհին ամմէն ի՞ճ վերջացած կրաւորական, ջէզոքական, ու հա-
սարակ բայերը, որոնց որ կատարեալը էրայ կրկայ նէ. ցր

Աշխատիմ, աշխատեցայ յոգնիւ. եօրուշմօք =
Բարբառիմ, բարբառեցայ ըսել, դաւրոնել =
Խորհիմ, խորհեցայ ճշմարտաւ. փիւշիւնիւ =

Հաս բայեր կան է՞ճ ու ի՞ճ վերջացած, որ թէպէտ ասոնց պէս կրկնորհին, բայց
կատարեալին մէջը էր մասնիկին տեղը՝ աղ կառնեն. նմանապէս ապառնիին հրա-
մայականին ու ներկայ և անցեալ ընդունելու թիւերուն՝ որ գրեթէ միշտ կատա-
րեալէն կրչինւին. ցր Ասէ՛ճ, ասացի, ասացից, ասացէ՛ք, ասացեալ. ջըլար ըսել ասեալ =
Ուրիշ բայեր ալ կան, որ ոչ էր և ոչ աղ մասնիկ կառնեն. ցր Հանէ՛ճ, հանի, հանից =
Ուրիշ բայեր ալ կան, որ ջէ թէ միայն աղ կի՞մ էր ջէն առներ, հապա իրենց ան մաս-
նիկնալ դուրս կրճգեն. ցր Հասանէ՛ճ, հասի, հասից, հասեալ, հասող կի՞մ հասանող =

Ասանկ կրկնորհին նաև ամմէն Անցողական բայերը, որ ուղանէ՛ճ կամ՝ ուսանէ՛ճ կամ՝
ուղանէ՛ճ կրվերջանան. ցր Անցուցանէ՛ճ, կորուսանէ՛ճ, Ելուցանէ՛ճ =
Հիմայ աս է՞ճ ու ի՞ճ վերջացած բայերուն կատարեալները տակէ տակ դնենք կարգաւ,
տարբերութիւննին աւելի որոշ իմանալու համար.

Ոմանց	է՛ճը	էրի կրփոխւի . ցր	Գործէ՛ճ,	Գործէրի .
Կրաւորականը	ի՛ճ,	էրայ . ցր	Գործի՛ճ,	Գործէրայ :
Ոմանց	է՛ճը	ացի կրփոխւի . ցր	Ասէ՛ճ,	Ասացի .
Կրաւորականը	ի՛ճ,	ացայ . ցր	Ասի՛ճ,	Ասացայ :

Ոմանց	էճը	ի կըփոխւի . փ	Հանէճ ,	Հանի .
Կրաւորականը	իճ ,	այ . փ	Հանիճ ,	Հանայ :
Ոմանց	անէճը	ի կըփոխւի . փ	Հատանէճ ,	Հատի .
Կրաւորականը	անիճ ,	այ . փ	Հատանիճ ,	Հատայ :
Աս վերջինին պէս կըլլան անցողականներն ալ .			Մատուցանէճ ,	Մատուցի .
			Մատուցանիճ ,	Մատուցայ :

Աս կատարեալներէն կըջինւին իրենց ապառնին , հրամայականը , ու ներկայ և անցեալ ընդունելութիւնները . փ

Գործեցի ,	գործեցից ,	գործեցէք ,	գործեցող կի՞ գործող ,	գործեցեալ կի՞ գործեալ :
Ասացի ,	ասացից ,	ասացէք ,	ասացող կի՞ ասող ,	ասացեալ :
Հանի ,	հանից ,	հանէք ,	հանող ,	հանեալ :
Հատի ,	հատից ,	հատէք ,	հատող կի՞ հատանող ,	հատեալ :
Մատուցի ,	մատուցից ,	մատուցէք ,	մատուցող կի՞ մատուցանող ,	մատուցեալ :

Բայց աս ամեն բայերն ալ երկու տեղ կըտարբերին . մէյմը կատարեալն է զակի երրորդ դէմքը , որ կըլլայ ,

Ասէ՛մնը՝ ասաց :
 Հանէ՛մնը՝ հան կամ էհան :
 Հապանէ՛մնը՝ հապ կամ էհապ :
 Անցուցանէ՛մնը՝ անցոց :

TDV ISAM
 Kütüphanesi Arşivi
 No 2E.1116

Մէջմընալ հրամայական եզակի երկրորդ դէմքը , որ կըլայ

Աւե՛մինը՝ ասա՛ . կրաւորականը ասա՛ցից :

Հանե՛մինը՝ հան . կրաւորականը հանից :

Հասա՛նե՛մինը՝ հասա . կրաւորականը հասաից :

Անցուցանե՛մինը՝ անցո՛ . ցօ լիւնէն սկսեալ մինչև վերջը ձգելով . ցօ զեկուցանե՛մ , զեկո՛ւ . կորուսանե՛մ , կորո՛ . ելուցանե՛մ , ելո՛ . ևն :

Որոշ իմանալու համար , աս բայերուն ալ խոնարհմունքը համառօտ մը դնենք :

Սահմանական ներկայ .

Անկատար .

Կատարեալ .

Յարակ . ե Գերակ .

Ապառնի .

Հրամայական ներկայ .

Հրամ . ապառնի .

Ստորադասական ապ .

Ստորադ . անցեալ .

Աներևոյն եղանակ .

Ընդունելութի ներկայ .

Ասեմ՝ , ասես , ասէ . ասեմք , ասէք , ասեն :

Ասի , ասիր , ասիր . ասաք , ասիք , ասին :

Ասացի , ասացեր , ասաց . ասացաք , ասացիք , կամ ցէք , ասացին :

Ասացեալ եմ , ես , է , ևն : Ասացեալ էի , էիր , էր , ևն :

Ասացից , ասացես , ասացէ . ասացուք , ասասլիք , ասացեն :

Ասա՛ , մի ասեր . ասացէք , մի ասէք :

Ասասլիր , ասասցես , ասասցէ . ասասցուք , ասասլիք , ևն :

Ասիցեմ՝ , ցես , ցէ . ցեմք , ցէք , ցեն :

Ասացեալ իցեմ՝ , իցես , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն :

Ասել , ասելոյ , ասելով , յասել :

Ասող կամ ասացող : Անցեալ . Ասացեալ : Ապառնի . Ասելոյ :

Կրատ-որական :

Սահմանական ներկայ .	Ասիմ, ասիս, ասի . ասիմք, ասիք, ասին :
Անկապար .	Ասէի, ասէիր, ասէր իսմ ասիւր . ասէաք, էիք, էին :
Կապարեալ .	Ասացայ, ցար, ցաւ . ցաք, ցայք իսմ ցարուք, ասացան :
Յարակ . և Գերակ .	Ասացեալ եմ, են : Ասացեալ էի են :
Ապառնի .	Ասացայց, ասացիս, ցի . ցուք, ասասջիք իսմ ասիջիք, ասացին :
Հրամ . եղ . ների .	Ասացիր, մի ասիր, ասացարո՞ւք իսմ ասացայք, մի ասիք :
Հրամ . ապառնի .	Ասասջիր իսմ ասիջիր իսմ ասացիս, ասացի . ասացո՞ւք, են :
Սքոր . եղ . ապ .	Ասիցիմ, ցիս, ցի . ցիմք, ցեք, ցին :
Սքոր . անցեալ .	Ասացեալ իցեմ . են :
Աներեւոյի եղ .	Ասել իսմ ասիլ, ասելոյ, ասելով :
Ընդուն . ների . և անց .	Ասացեալ : Ապառնի . Ասելոյ իսմ ասելի :

Սահմ . եղ . ների .	Հանեմ, հանես, հանէ . հանեմք, հանէք, հանեն :
Անկապար .	Հանէի, հանէիր, հանէր . հանէաք, հանէիք, հանէին :
Կապարեալ .	Հանի, հաներ, հան իսմ եհան, հանաք, նիք իսմ նէք, հանին :

* Թէ որ բայը Յայնա-որ գիւրով սինի նէ, և գրին փերը՝ է իւրեւ-ի . զ՞ Ածեմ, ածի, ածեր, ած իսմ հած : Ասանի իւրևան շափ անգամ հ իսմ յ գիւրով ըսիսած բառերուն ալ զ՞ Հանեմ, հան իսմ էհան . Յարկանեմ, էյարկ իսմ էյարկ :

Յարակ . ե Գերակ .
Ապառնի .
Տրամ . եղ . ների .
Տրամ . ապառնի .

Ստոր . եղ . ապ .
Ստորադ . անցեալ .
Աներեւոյն եղ .
Ընդունել . ների .

Սահմ . եղ . ների .
Անկախար .
Կախարեալ .
Յարակ . ե Գերակ .
Ապառնի .

Տրամ . եղ . ների .
Տրամ . ապառնի .

Հանեալ եմ , են : Հանեալ էի , են :
Հանից , հանցես , ցէ . ցուք , հանջիք կամ հանիջիք , հանցեն :
Հան , մի հաներ . հանէք , մի հանէք :
Հանջիր կամ հանիջիր , հանցէ . հանցուք , հանջիք կամ հանի-
ջիք , հանցեն :

Հանիցեմ , ցես , ցէ . ցեմք , ցէք , ցեն :
Հանեալ իցեմ , են :

Հանել , հանելոյ , հանելով :

Հանող : Անցեալ . Հանեալ : Ապառնի . Հանելոյ :

Կրօնորական :

Հանիմ , հանիա , հանի . հանիմք , հանիք , հանին :
Հանէի , հանէիր , հանէր կամ հանիւր . նէաք , նէիք , նէին :
Հանայ , նար , նաւ . նաք , հանայք , կամ հանարուք , հանան :
Հանեալ եմ , են : Հանեալ էի , են :
Հանայց , հանցիա , հանցի . հանցուք , հանջիք կամ հանիջիք ,
հանցին :

Հանիր , մի հանիր . հանարուք կամ հանայք , մի հանիք :
Հանջիր կամ հանիջիր կամ հանցիա , հանցի . հանցուք , հան-
ջիք կամ հանիջիք , հանցին :

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No 3E.1116

Սփոր . եղ . ների . Հանիցիմ , ցիս , ցի . ցիմք , ցեք , ցին :

Սփոր . անցեալ . Հանեալ իցեմ , լն :

Աներևոյս եղ . Հանել կամ նիլ , հանելոյ , հանելով :

Ընդուն . ների . և անց . Հանեալ : Ապառնի . Հանելոյ կամ հանելի :

Սահմ . եղ . ների . Հատանեմ , հատանես , հատանէ . նեմք , նէք , նեն :

Անկապար . Հատանէի , հատանէիր , հատանէր . նէաք , նէիք , նէին :

Կապարեալ . Հատի , հատեր , հատ կամ եհատ . հատաք , հատիք կամ հա-
տէք , հատին :

Յարահ . և Գերահ . Հատեալ եմ , լն : Հատեալ էի , լն :

Ապառնի . Հատից , հատցես , հատցէ . հատցուք , հատջիք կամ հատա-
նիջիք , հատցեն :

Հրամ . եղ . ների . Հատ , մի հատաներ . հատէք , մի հատանէք :

Հրամ . ապառնի . Հատջիր կամ հատանիջիր կամ հատցէս , հատցէ . հատցուք ,
հատջիք կամ հատանիջիք , հատցեն :

Սփոր . եղ . ապ . Հատանիցեմ , ցես , ցէ . ցեմք , ցէք , ցեն :

Սփորադ . անցեալ . Հատեալ իցեմ , լն :

Աներևոյս եղ . Հատանել , հատանելոյ , հատանելով :

Ընդուն . ների . Հատող կամ հատանող : Անցեալ . Հատեալ :

Ապառնի . Հատանելոյ կամ հատանելի :

Վրաստանիան .

Սահմ . եղ . ների .

Անկախար .

Կախարեալ .

Յարակ . և Գերակ .

Ապառնի .

Ջրամ . եղ . ների .

Հրամ . ապառնի .

Ստոր . եղ . ների .

Ստոր . անցեալ .

Աներեւոյն . եղ .

Ընդուն . ների . և անց .

Սահմ . եղ . ների .

Անկախար .

Կախարեալ .

Յարակ . և Գերակ .

Հատանիմ , հատանիա , հատանի . հատանիմք , նիք , նին :

Հատանէի , նէիր , ներ կամ նիւր . նէաք , նէիք , նէին :

Հատայ , տար , տալ . տաք , հատայք կամ հատարուք , հատան :

Հատեալ եմ , են : Հատեալ էի , են :

Հատայց , հատցիս , հատցի . հատցուք , հատջիք կամ հատա-
նիջիք , հատցին :

Հատիր , մի հատանիր . հատարուք կամ հատայք , մի հատանիք :

Հատջիր կամ հատանիջիր կամ հատցիս , հատցի . հատցուք ,
հատջիք կամ հատանիջիք , հատցին :

Հատանիցիմ , ցիս , ցի . ցիմք , ցիք , ցին :

Հատեալ իցեմ , են :

Հատանել կամ հատանիլ , հատանելոյ , հատանելով :

Հատեալ : Ապառնի . Հատանելոյ կամ հատանելի :

Մատուցանեմ , մատուցանես , մատուցանէ . նեմք , նէք , նեն :

Մատուցանէի , մատուցանէիր , ներ . նէաք , նէիք , նէին :

Մատուցի , մատուցեր , մատոյց . մատուցաք , ցիք , կամ ցէք , ցին :

Մատուցեալ եմ , են : Մատուցեալ էի , են :

Ապառնի .

Մատուցից , մատուցես , մատուցէ . մատուցուք , մատու-
ղիք համ մատուցանիղիք , մատուցեն :

Հրամ . եղ . ների .

Մատո՛ , մի մատուցաներ . մատուցէք , մի մատուցանէք :

Ապառնի .

Մատուղիր համ մատուցանիղիր , մատուցես , մատուցէ .
մատուցո՞ւք , մատուղիք համ տուցանիղիք , տուցեն :

Սիր . եղ . ապ .

Մատուցանիցեմ՛ , ցես , ցէ . ցեմք , ցէք , ցեն :

Անցեալ .

Մատուցեալ իցեմ՛ , են :

Աներևոյի եղ .

Մատուցանել , մատուցանելոյ , մատուցանելով :

Ընդունել . ների .

Մատուցող համ մատուցանող : Անցեալ . Մատուցի :

Ընդուն . ապառնի .

Մատուցանելոց :

Կրաւորահան :

Սահմ . եղ . ների .

Մատուցանիմ՛ , մատուցանիս , մատուցանի . նիմք , նիք , նին :

Անկապար .

Մատուցանէի , նէիր , նէր համ նիւր . նէաք , նէիք , նէին :

Կապարեալ .

Մատուցայ՛ , ցար , ցալ . մատուցաք , ցայք համ ցարուք , ցան :

Յարակ . ե Գերակ .

Մատուցեալ եմ՛ , են : Մատուցեալ էի , են :

Ապառնի .

Մատուցայց , մատուցիս , մատուցի . մատուցուք , մա-
տուղիք համ մատուցանիղիք , մատուցին :

Հրամ . եղ . ների .

Մատուցիր , մի մատուցանիր . մատուցարո՞ւք համ մատու-
ցայք , մի մատուցանիք :

Հրամ. ապառնի .

Մատուցիր համ մատուցիս , մատուցի . մատուցուք , մատուցիք համ մատուցանիջիք , մատուցին :

Մար . եղ . ապ .

Մատուցանիցիմ , ցիս , ցի . ցիմք , ցեք , ցին :

Մար . անցեալ .

Մատուցեալ իցեմ , ևն :

Անեբեոյն եղ .

Մատուցանել համ նիլ , մատուցանելոյ , մատուցանելով :

Ընդուն . ների . ե . անց .

Մատուցեալ : Ապառնի . Մատուցանելոց :

Բայց շատ անգամ առ անցողական բայերուն կրաւորականին տեղը կրբանեցւի իրենց արմատը՝ ուսկից որ իրենք կելեն նէ . զի Մարիմ կրաւի , ճարտ-դանիմ ըսելու տեղը :

Աս դրած կրաւորականներէս ՚ի զատ , ամեն ներգործական բայերուն անցեալը հական բայով կրաւորական կըլայ . զի Գործեմ , Գործեալ լինիմ : Ասեմ , ասացեալ լինիմ : Մարտ-դանեմ , ճարտ-դեալ լինիմ . ևն :

Չիմ վերջացած բայերը առ սարբերութիւնը ունին որ կատարեալին մէջը մէկ է գիւր մը կեւելցրնի , հրամայականնին երո-տ կըլայ , անցեալ ընդունելուննին ալ ուցեալ կըլայ . զի Մարիմ , ճարեայ , ճարիտ կամ ճարբերո-տ , ճարտ-դեալ : Երկեայ , երկերո-տ , երկո-դեալ , ևն :

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.1116

ՀԵ. Ըսէ ինծի ան բայերը՝ որ ամ կրվէր ջանան , ի՛նչպէս կրխոնարհին .

Սահմանական եղանակի ներկայ :

ՊԽ. ԵՂ. Աղամ ,
յո՞Ք . աղամք ,

աղաս , աղայ .
աղայք , աղան :

ԵՂ. Աղայի ,
յո՞Ք . աղայաք ,

Անկապար :
աղայիր , աղայր .
աղայիք , աղային :

ԵՂ. Աղացի ,
յո՞Ք . աղացաք ,

Կապարեալ :
աղացեր , աղաց .
աղացիք կամ աղացէք , աղացին :

Յարականապար :

Աղացեալ եմ , ես , է . աղացեալ եմք , էք , են :

Գերականապար :

Աղացեալ էի , էիր , էր . աղացեալ էաք , էիք , էին :

Ապատնի :

ԵՂ. Աղացից ,
յո՞Ք . աղացուք ,

աղացես , աղացէ .
աղասջիք , աղասցեն :

Հրամայական եղանակի ներկայ :

ԵՂ. . . .
յո՞Ք

Աղա՛ , մի՛ աղար
աղացէ՛ք , մի՛ աղայք :

էղ. . . .
յոգ. աղասցուք,

էղ. Աղայցեմ,
յոգ. աղայցեմք,

Տրամ. ապատեի :
Աղասջիր համ աղասցեա , աղասցէ .
աղասջեք , աղասցեն :
Սփորատասանան էղանակի ապատեի :
աղայցեա , աղայցէ .
աղայցեք , աղայցեն :
Սփոր . անցեալ :

Աղացեալ իցեմ, իցեա, իցէ . աղացեալ իցեմք, իցէք, իցեն :
Անէրեոյն էղանակ . Աղալ, աղալոյ, աղալով, յաղալ :
Ընդունելուք ներկայ . Աղացող : Անցեալ . Աղացեալ : Ապատեի . Աղալոյ :



Սահմ. էղ. ների .
Անիապար .
Կապարեալ .
Յարակ . և Գերակ .
Ապատեի .
Տրամ. էղ. ների .
Տրամ. ապատեի .

Կրատարական :
Աղամ, աղաս, աղայ . աղամք, են . համ Աղացեալ լինիմ, են :
Աղայի, աղայիր, աղայր, են . համ Աղացեալ լինէի, են .
Աղացայ, աղացար, աղացաւ . ցաք, ցոյք համ ցարուք, ցան :
Աղացեալ եմ, են : Աղացեալ էի, են :
Աղացայց, աղասցիս, ցի . աղասցուք, աղասջեք, աղասցին :
Աղացիր, մի աղար . աղացարուք համ աղացոյք, մի աղայք :
Աղասջիր համ աղասցիս, սցի . սցուք, աղասջեք, աղասցին :

Սփոր . եղ . ապ .

Սփոր . անցեալ .

Անեբեայի եղ .

Ընդուն . ների . և անց .

Ասոր պէս կրխոնարհին ամեն ամ վերջացած բայերը , որոնց որ կատարեալը այի կրլայ . ԿՐ

Լամ , լացի

Թանամ , թացի

Գնամ , գնացի

լալ . աղլամագ :

Երջել . ըսլամագ :

Երեալ . կիմեք :

Կան բայեր՝ որ թէպէտասոր տակը կերթան , բայց կատարեալնին ու ապառնինին ի՞նչ վերջաւորած բառերուն պէս կրլայ . ԿՐ Խոսսամամ , Խոսսացայ , Խոսսացայց :

Աս երրորդ խոնարհման տակը գնացող բայերէն ոմանց կրաւորականի սահմ . ներկան ուրիշ կերպ մընալ կրլայ ասանկ . Լոանամ , ըոանիմ . Բաանամ , Բաանիմ . Սփանամ , սփացանիմ :

ՃԳ . Ըսէ ինծի ան բայերը՝ որ ում կրվերջանան , ի՞նչպէս կրխոնարհին .

Սահմանական եղանակի ներկայ :

Պի . եղ . Թողում ,
յոգ . Թողումք ,

Թողուս ,
Թողուք ,

Թողու .
Թողուն :

ԷԿ. Թողուի,
յոԳ. Թողուաք,

ԷԿ. Թողի,
յոԳ. Թողաք,

ԷԿ. Թողից,
յոԳ. Թողցուք,

ԷԿ. . . .
յոԳ. . . .

ԷԿ. . . .
յոԳ. Թողցուք,

Անկապար:

Թողուիր,

Թողուիք,

Կապարեալ:

Թողեր,

Թողիք կամ Թողէք,

Յարակապար:

Թողեալ եմ, ես, է. Թողեալ եմք, էք, են:

Գերակապար:

Թողեալ էի, էիր, էր. Թողեալ էաք էիք, էին:

Ապարեմի:

Թողցես,

Թողջիք,

Հրամայական եղանակի ներկայ:

Թող, մի Թողուր.

Թողէք, մի Թողուք:

Հրամ. ապարեմի:

Թողջիր կամ Թողցես,

Թողջիք,

Թողոյր.

Թողուին:

Եթող կամ Թող.

Թողին:

Թողցէ.

Թողցեն:

. . .

. . .

Թողցէ.

Թողցեն:

Ս Գ Ր Ա Ր Մ Ա Ս Ի Ա Ն Է Ղ Ա Ն Ա Կ Ի Մ Ա Պ Մ Ա Ն Ի :

Է Ղ . Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Մ ,
յ Գ . Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Մ Է ,

Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Ա ,
Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Է ,
Ս Գ Ր . ա ն ց է ա Ն :

Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ .
Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Ն :

Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ Ի Կ Ե Մ , Ի Կ Ե Ա , Ի Կ Ե . Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ Ի Կ Ե Մ Է , Ի Կ Ե Է , Ի Կ Ե Ն :

Ա ն Ե ր Ե ո յ ն Է Ղ Ա Ն Ա Կ . Թ Ո Ղ Ո Ւ Լ , Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ , Թ Ո Ղ Ո Ւ Վ , ' Ի Թ Ո Ղ Ո Ւ Լ :

Ը ն Գ Ր Ա Ն Է Լ Ս Ե Ի Ի ն Ե ր Կ ա յ . Թ Ո Ղ Ո Ղ : Ա ն ց է ա Ն . Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ : Ա Պ Մ Ա Ն Ի . Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ :

Կ ր ա ս ր ա ի ա ն :

Ս ա Կ մ . Է Ղ . ն Ե ր Կ .

Ա ն Կ ա փ ա ր .

Կ ա փ ա ր Ե ա Ն .

Յ ա ր ա Կ . Ե Գ Ե ր ա Կ .

Ա Պ Մ Ա Ն Ի .

Ջ ր ա մ . Է Ղ . ն Ե ր Կ .

Ջ ր ա մ . ա Պ Մ Ա Ն Ի .

Ս Գ Ր . Է Ղ . ա Պ .

Ս Գ Ր . ա ն ց է ա Ն .

Ա ն Ե ր Ե ո յ ն Է Ղ .

Ը ն Գ Ր Ա Ն Է Լ . ն Ե ր Կ . Ե ա ն ց .

Թ Ո Ղ Ո Ւ Մ , Ղ Ո Ւ Ա , Ղ Ո Ւ . Ղ Ո Ւ Մ Է , Ա Ն . Կ ա մ Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ լ ի ն Ի Մ , Ա Ն :

Թ Ո Ղ Ո Ւ Ը , Թ Ո Ղ Ո Ւ Ը Ի ր , Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ ր , Ա Ն : Կ ա մ Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ լ ի ն Ե Ի , Ա Ն :

Թ Ո Ղ ա յ , Ղ ա ր , Ղ ա Ւ . Ղ ա ք , Ղ ա յ ք Կ ա մ Թ Ո Ղ ա ր Ո Ւ Է , Թ Ո Ղ ա ն :

Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ Ե Մ , Ա Ն : Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ Ե Ի , Ա Ն :

Թ Ո Ղ ա յ ց , Թ Ո Ղ ց Ի ա , Թ Ո Ղ ց Ի . Թ Ո Ղ ց Ո Ւ Է , Թ Ո Ղ ջ Ի ք , Թ Ո Ղ ց Ի ն :

Թ Ո Ղ ի ր , մ Ի Թ Ո Ղ Ո Ւ ր . Թ Ո Ղ ա ր Ո Ւ Է ք Կ ա մ Թ Ո Ղ ա յ ք , մ Ի Թ Ո Ղ Ո Ւ ք :

Թ Ո Ղ ջ ի ր Կ ա մ Թ Ո Ղ ց Ի ա , Թ Ո Ղ ց Ի . Թ Ո Ղ ց Ո Ւ Է ք , Թ Ո Ղ ջ Ի ք , Թ Ո Ղ ց Ի ն :

Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Մ , Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Ա , Ա Ն . Կ ա մ Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ լ ի ն Ի Կ Ե Մ , Ա Ն :

Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ Ի Կ Ե Մ , Ա Ն :

Թ Ո Ղ Ո Ւ Լ Կ ա մ Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ լ ի ն Ե Լ :

Թ Ո Ղ Ե Ա Ղ : Ա Պ Մ Ա Ն Ի . Թ Ո Ղ Ո Ւ Ե Յ Կ ա մ Թ Ո Ղ Ը Ի :

Ասոր պէս կըխոնարհին ամենն ուս վերջացած բայերը , որոնց որ կատարեալը է կըլ
լայ . օր

Արգելում , արգելի	արգիւել , շիւղուել :
Զենում , զենի	ճարել . , զոհ ընել :
Լիզում , լիզի	լըզել . էալսմագ :
Խնում , խցի	Խիել . Խզմագ :
Ընկենում , ընկեցի , ընկեցեր , ընկէց կամ ընկեաց .	Յգել . պրագմագ :

Ասոր սակը գնացող բայերէն ունանց ներդործ տիպին կատարեալն ալ կըաւ որտիպին
պէս կըլլայ . օր Զգենում , զգեցայ . չեծնում , հեծայ . Զբօսնում , զբօսայ , ևն :

Ասնում վերջացած բայերէն անոնք որ չն ալ կըվերջանան նէ , գրեթէ ամենուն
կատարեալը , ապառնին , հրամայականը , ու անցեալ ընդունելութիւնը , անոնց
պէս կըլլայ . օր Թագնում կմթագլիմ , Թագեայ , Թագեայց , Թագերուտ , Թագուցեալ :
Փախնում կամ փախլիմ , փախեայ , փախեայց , փախերուտ , փախուցեալ :

Ասոնցմէ 'ի զաս կան մէկ քանի կանոնէ դուրս բայեր ալ , որ զարգուողի կըաւին . ա
սոնք կարգաւ կըգնենք , առաջ կանոնաւոր բայերը դիւրաւ քաղուածք ընելու
համար՝ հոս տեղը աղիւսակ մը դնելէն ետքը :

ՋԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՑԵՐԸ

Ներգործական :

Կրատական :

Սահմ. եղ. ներհ.	Առնեմ, նես, նէ. նեմք, նէք, նեն :	Առնիմ, նիս, նի. նիմք, նիք, նին :
Անկապար.	Առնէի, նէիր, նէր. նէաք, նն :	Ներգործականին պէս :
Կապարեալ.	Արարի, արարեր, արար. արարաք, Արարայ, արարար, արարաւ. արարիք կամ արարէք, արարին :	արարաք, արարայք, արարան :
Յարակ. և Գերակ.	Արարեալ եմ, նն :	Արարեալ էի, նն : Ներգործականին պէս :
Ապառնի.	Արարից, արասցես, ցէ. ցուք, ա Արարայց, արասցիս, ցի, արասրասչիք կամ առնիջիք, արասցեն :	ցուք, առնիջիք, արասցին :
Հրամ. եղ. ներհ.	Արա՛, մի՛ առներ. արարէք, մի՛ առնէք : Մի՛ առնիր. մի՛ առնիք :	
Հրամ. ապառնի.	Արասչիր կամ առնիչիր կամ արասցես, Արասչիր կամ առնիչիր կամ արասցէ. նն :	րասցիս, նն :
Սպոր. եղ. ապ.	Առնիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն :	Առնիցիմ, ցիս, ցի. ցիմք նն :
Սպոր. անցեալ.	Արարեալ իցեմ, նն :	Ներգործականին պէս :
Աներևոյի եղ.	Առնել, առնելոյ, առնելով :	Առնել կամ նիլ, նեղոյ, նելով :
Ընդունել. ներհ.	Արարող կամ առնող :	Արարեալ :
Ընդուն. անցեալ.	Արարեալ :	Ներգործականին պէս :
Ընդուն. ապառնի.	Առնելոց :	Առնելոց կամ առնելի :

Ներգործական :

Արատորական :

Սահմ. եղ. ներհ. Դնեմ, դնես, դնէ. դնեմք, նէք, նեն :
 Անապար. Դնէի, նէիր, նէր. նէաք, նէիք, նէին :
 Կապարեալ. Եդի, եդիր կամ եդեր, եդ. եդաք, եդիք, եդին :
 Յարակ. և Գերակ. Եդեալ եմ, են :
 Աղատնի. Եդից, դիցես, գիցէ. դիցուք, դիջիք, դիցեն :
 Հրամ. եղ. ներհ. Դիր, մի դներ. դիք, մի դնէք :
 Հրամ. աղատնի. Դիջիր կամ դնիջիր կամ դիցես, դիցէ. դիցուք, դիջիք կամ դնիջիք, դիցեն :
 Սար. եղ. աղ. Դնիցեմ, դնիցես, դնիցէ. ցեմք, ցէք, ցեն :
 Սար. անցեալ. Եդեալ իցեմ, են :
 Աներեոյն եղ. Դնել, դնելոյ, դնելով :
 Ընդունել. ներհ. Դնող կամ Եդող :
 Ընդուն. անցեալ. Եդեալ, (+իւ փեղ դրեալ :)
 Ընդուն. աղատնի. Դնելոց :

Դնիմ, իս, ի. իմք, էք, ին :
 Նոյն է :
 Եդայ, եդար, եդաւ. եդաք, եդայք կամ եդարուք, եդան :
 Նոյն է :
 Եդայց, դիցիս, դիցի. դիցուք, դիջիք, դիցին :
 Մի դնիր. եդայք կամ եդարուք, մի դնիք :
 Դիջիր կամ դնիջիր կամ դիցիս, ցի. դիցուք, դիջիք կամ դնիջիք, դիցին :
 Դնիցիմ, ցիս, ցի. ցիմք, ցիք, ցին :
 Նոյն է :
 Դնիլ կամ դնել, դնելոյ, նեւով :
 Եդեալ :
 Նոյն է :
 Դնելոց կամ դնելի :

TDV İSAM
 Kütüphanesi Arşivi
 No ZE.1116

Ներգործական :

Սահմ. եղ. ների . Լսեմ, սես, սէ . սեմք, սէք, սեն :
 Անկապար . Լսէի, էիր, էր . էաք, էլք, էին :
 Կապարեալ . Լուայ, լուար, լուաւ . աք, լուայք համ
 լուարուք, լուան :
 Յարահ . ե Գերահ . Լուեալ եմ, են : Լուեալ էի, են :
 Ապառնի . Լուայց, լուիցես, լուիցէ . լուիցուք,
 լուիջիք, լուիցեն :
 Տրամ. եղ. ների . Լոր, մի լսեր . լուայք համ լուարուք,
 մի լսէք :
 Տրամ. ապառնի . Լուիջիր համ լուիցես, են :
 Սպոր. եղ. ապ . Լսիցեմ համ լուիցեմ, ցես, ցէ, են :
 Սպոր. անցեալ . Լուեալ իցեմ, են :
 Աներեւոյն եղ . Լսել, լսելոյ, լսելով :
 Ընդուն . ների . Լսող :
 Ընդուն . անցեալ . Լուեալ :
 Ընդուն . ապառնի . Լսելոց :

Կրատորական :

Լսիմ, իս, ի . իմք, իք, ին :
 Նոյն է :
 Լուեալ եղէ համ լսելի եղէ,
 եղեր, են :
 Նոյն է :
 Լուեալ եղէց, լուիցիս, ցի .
 լուիցուք, լուիջիք, լուիցին :
 Լուեալ համ լսելի լեր . են :
 Լուեալ համ լսելի լիջեր . են :
 Լսիցիմ համ լուիցիմ, ցիս, են :
 Նոյն է :
 Լսիլ համ լսել, լսելոյ, լսելով :
 Լուեալ :
 Նոյն է :
 Լսելոց համ լսելի :

Ներգործական :

Սահմ. եղ. ների . Տամ, տաս, տայ . տամք, տայք, տան :

Կրատորական :

Տուեալ լինիմ, են :

Անկապար .
Կապարեալ .

Տայի , տայիր , տայր . տայաք , ևն :
Ետու , ետուր , ետ . տուաք , ետուք ,
ետուն :

Տուեալ լինէի , ևն :
Տուայ , տուար , տուաւ . տու-
աք , տուայք , տուան :

Յարակ . ե Գերակ .
Ապարանի .

Տուեալ եմ , ևն : Տուեալ էի , ևն :
Տաց , տացես , տացէ . տացուք , տա-
ջիք , տացեն :

Նոյն է :
Տուայց , տացիա , տացի . տա-
ցուք , տաջիք , տացին :

Ջրամ . եզ . ների .
Ջրամ . ապարանի .

Տուր , մի տար . տուք , մի տայք :
Տաջիր համ տացես , տացէ , ևն :

Տուեալ լիր . ևն :
Տաջիր համ տացիա , տացի , ևն :

Սփոր . եզ . ապ .
Սփոր . անցեալ .

Տայցեմ , ցես , ցէ . ցեմք , ցէք , ցեն :
Տուեալ իցեմ , ևն :

Տուեալ լինիցիմ , ևն :
Նոյն է :

Աներեւոյն եզ .
Ընդուն . ների .

Տալ , տալոյ , տալով :
Տուող :

Տուեալ լինել :
Տուեալ :

Ընդուն . անցեալ .
Ընդուն . ապարանի .

Տուեալ :
Տալոց :

Նոյն է :
Տալոց համ տալի :

Ներգործական :

Սահմ . եզ . ների .
Անկապար .
Կապարեալ .

Բառնամ , նաս , նայ . նամք , ևն :
Բառնայի , յիր , ևն :
Բարձի , բարձեր , եբարձ համ բարձ .
բարձաք , բարձիք համ ձէք , բարձին :

Կրատական :
Նոյն է : համ Բառնիմ , նիս , ևն :
Նոյն է :
Բարձայ , ձար , ձաւ . ձաք ,
ձայք համ ձարուք , ձան :

Յարակ . եւ Գերակ .	Բարձեալեմ , ևն : Բարձեալ էի , ևն :	Նոյն է :
Ապառնի .	Բարձից , բարձցես , բարձցէ . բարձ ցուք , բարձլիք , բարձցեն :	Բարձայց , բարձցիս , ցի . բարձ ցուք , բարձլիք , բարձցին :
Հրամ . եղ . ների .	Բարձ , մի բառնար . բարձէք , մի բառնայք :	Բարձիր , մի բառնար . բար ձայք կամ ձարուք , մի բառնայք :
Հրամ . ապառնի .	Բարձլիր կամ բարձցես , բարձցէ , ևն :	Բարձլիր կամ բարձցիս , ցի . ևն :
Սոսր . եղ . ապ .	Բառնայցեմ , ցես , ցէ . ևն :	Նոյն է :
Սոսր . անցեալ .	Բարձեալ իցեմ , ևն :	Նոյն է :
Աներեւոյն եղ .	Բառնալ , նալոյ , նալով :	Բառնիլ կամ բառնալ , նալոյ , ևն :
Ընդուն . ների .	Բարձօղ :	Բարձեալ :
Ընդուն . անցեալ .	Բարձեալ :	Նոյն է :
Ընդուն . ապառնի .	Բառնալոց :	Բառնալոց կամ բառնալի :

Չեղոյական :

Սահմ . եղ . ների .	Մեղանչեմ , չես , չէ . չեմք , չեք , չեն :
Անկապար .	Մեղանչի , չիր , չր . ևն :
Կապարեալ .	Մեղայ , մեղար , մեղաւ . մեղաք , մեղայք կամ մեղարուք , մեղան :
Յարակ . եւ Գերակ .	Մեղուցեալ եմ , ևն : Մեղուցեալ էի , ևն :
Ապառնի .	Մեղայց , մեղիցես , մեղիցէ . մեղիցուք , մեղիլիք , մեղիցեն :
Հրամ . եղ . ների .	Մեղիր , մի մեղանչեր , մեղայք կամ մեղարուք , մի մեղանչէք :

Տրամ . ապառնի . Մեղեջիր համ մեղեցեա , մեղեցէ , ևն :
 Սփոր . եղ . ապ . Մեղեցեմ համ մեղանչեցեմ , ևն :
 Սփոր . անցեալ . Մեղուցեալ իցեմ , ևն :
 Անբեռոյն եղ . Մեղանչել , չելոյ , չելով :
 Ընդուն . ների . Մեղանչող : Անցեալ . Մեղուցեալ : Ապառնի . Մեղանչելոց համ չելի :

Չեղոփական :

Սահմ . եղ . ների . Յառնեմ , նեա , նէ . նեմք , նէք , նեն :
 Անկապար . Յառնէի , էիր , էր . էաք , էիք , էին :
 Կապարեալ . Յարեայ , եար , եաւ . եաք , յարեայք համ յարերուք , յարեան :
 Յարակ . ե . Գերակ . Յարուցեալ եմ , ևն : Յարուցեալ էի , ևն :
 Ապառնի . Յարեայց , յարեցեա , յարեցէ . յարեցուք , յարիջիք , յարեցեն :
 Տրամ . եղ . ների . Արի , մի յառներ . արիք համ յարերուք , մի յառնէք :
 Տրամ . ապառնի . Յարիջիր համ յարեցեա , յարեցէ . ևն :
 Սփոր . եղ . ապ . Յարեցեմ համ յառնիցեմ , ևն :
 Սփոր . անցեալ . Յարուցեալ իցեմ , ևն :
 Անբեռոյն եղ . Յառնել , յառնելոյ , յառնելով :
 Ընդունել . ների . Յառնող : Անցեալ . Յարուցեալ : Ապառնի . Յառնելոց համ յառնելի :

Չեղրտական :

Սահմ . եղ . ների . կամ , կաս , կայ . կամք , կայք , կան :

Անկապար . կայի , կայիր , կայր . կայաք , կայիք , կային :

Կապարեալ . կացի , կացեր , եկաց կամ կաց . կացաք , կացիք կամ կացէք , կացին :

Յարահ . ե Գերահ . կացեալ եմ , են : կացեալ էի , են :

Ապառնի . կացից , կացցես , կացցէ . կացցուք , կացջիք , կացցեն :

Տրամ . եղ . ների . կաց , մի կար . կացէք , մի կայք :

Տրամ . ապառնի . կացջիր , կացցես , կացցէ . կացցուք , կացջիք , կացցեն :

Սար . եղ . ապ . կայցեմ , կայցես , կայցէ . կայցեմք , կայցէք , կայցեն :

Սար . անցեալ . կացեալ իցեմ , են :

Աներեոյն եղ . կալ , կալոյ , կալով :

Ընդուն . ների . կացող : Անցեալ . կացեալ : Ապառնի . կալոց . կալի :

Չեղրտական :

Սահմ . եղ . ների . կեամ , կեաս , կեայ . կեամք , կեայք , կեան :

Անկապար . կէի , կէիր , կեայր . կէաք , կէիք , կէին :

Կապարեալ . կեցի , կեցեր , եկեաց կամ կեաց . կեցաք , կեցիք կամ կեցէք , կեցին :

Յարահ . ե Գերահ . կեցեալ եմ , են : կեցեալ էի , են :

Ապառնի . կեցից , կեցցես , կեցցէ . կեցցուք , կեցջիք , կեցցեն :

Տրամ . եղ . ների . կեսաց , մի կեար . կեցէք , մի կեայք :

Հրամ. ապառնի. Կեցընր, կեցցեա, կեցցէ. կեցցո՛ւք, կեցընք, կեցցե՛ն:
 Ստոր. եղ. ապ. Կեայցեմ կամ կեցցեմ, ցեա, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն:
 Ստոր. անցեալ. Կեցեալ իցեմ. նն:
 Աներեւոյն. Կեալ, կելոյ, կելով:
 Ընդուն. ներհ. Կեցող: Անցեալ. Կեցեալ: Ապառնի. Կելոց:

Չէզոքական:

Սահմ. եղ. ներհ. Գամ, գաս, գայ. գամք, գայք, գան:
 Անհասար. Գայի, գայիր, գայր. գայաք, գայիք, գային:
 Կասարեալ. Եկի, եկիր, եկն. եկաք, եկայք կամ եկիք, եկին:
 Յարակ. ե. Գերակ. Եկեալ եմ, նն: Եկեալ էի, նն:
 Ապառնի. Եկից, եկեսցեա, եկեսցէ. եկեսցուք, եկեսընք, եկեսցեն:
 Հրամ. եղ. ներհ. Ե՛կ, մի՛ գար. եկո՛յք, մի՛ գայք:
 Հրամ. ապառնի. Եկեսընր, եկեսցեա, եկեսցէ, նն:
 Ստոր. եղ. ապ. Գայցեմ, ցեա, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն:
 Ստոր. անցեալ. Եկեալ իցեմ, իցեա, նն:
 Աներեւոյն եղ. Գալ, գալոյ, գալով:
 Ընդուն. ներհ. Եկող: Անցեալ. Եկեալ: Ապառնի. Գալոց, գալի:

Բայեր ալ կան որ ամեն ժամանակները չունենալով, ուրիշ ստեղծագործութիւններ կամ ամբողջ բայերէ փոխ կառնեն. ասոնք ալ գնենք կարգաւ:

Ներգործական .

Կրատական .

Սահմ. եղ. ներհ.
Անկապար .
Կապարեալ .

Ուտեմ, ես, է. եմք, էք, են :

Ուտիմ, իս, ի. իմք, իք, ին .

Նոյն է :

Ուտէի, էիր, էր. էաք, են :

Կերի, կերեր, կեր կամ եկեր . կերաք, կերեալ եղէ, են .

կերիք, կերին : կամ կերայ, ըար, ըալ .

կերաք, կերայք, կերան :

Յարակ. և Գերակ.
Ապառնի .

Կերեալ եմ, են : Կերեալ էի, են : Նոյն է :

Կերից կամ կերայց, կերիցես, ըիցէ. կե- Կերեալ եղէց, են :

րիցուք, ըիջիք կամ ուտիջիք, կերիցեն :

Տրամ. եղ. ներհ.

Կեր, մի ուտեր . կերայք կամ կերէք, Կերեալ լեր, են :

մի ուտէք :

Տրամ. ապառնի .

Կերիջիր կամ ուտիջիր, կերիցես, են : Կերեալ լիջիր, են :

Սոր. եղ. ներհ.

Կերիցեմ կամ ուտիցեմ, են :

Կերիցիմ կամ ուտիցիմ, են :

Սոր. անցեալ .

Կերեալ իցեմ, իցես, են :

Նոյն է :

Աներևոյթ եղ.

Ուտել, ուտելոյ, ուտելով :

Ուտիլ կամ ուտել, տելոյ, են :

Ընդուն. ներհ.

Կերող :

Կերեալ :

Ընդուն. անցեալ .

Կերեալ :

Նոյն է :

Ընդուն. ապառնի .

Ուտելոց :

Ուտելոցի մ ուտելի մ կերլի :

MAZIVOT
Kilcharesi Arivi 6

Ներգործական .

Կրատական

Սահմ . եղ . ների .
Անկապար .
Կապարեալ .

Ճանաչեմ , չեա , չե . չեմք , են :
Ճանաչի , չիր , չր , են :
Ծանեայ , եար , եաւ . եաք , ծանեայք ,
իւմ ծաներուք , ծանեան :

Ճանաչիմ , չիա , չի . չիմք , են :
Նոյն է :
Ծանուցայ իւմ ծանուցեալ
եղէ , են :

Յարահ . ե Գերահ .
Ապառնի .

Ծանուցեալ եմ . Ծանուցեալ էի , են : Նոյն է :
Ծանեայց , ծանիցես , ծանիցէ . ծանի . Ծանուցայց իւմ ծանու
ցուք , ծանիջիք , ծանիցեն :

Ծանուցայց իւմ ծանու
ցեալ եղէց , են :

Հրամ . եղ . ների .

Ծանիր , մի ճանաչեր . ծաներո՞ւք իւմ Ծանուցեալ լեր . են :
ժանիր , մի ճանաչէք :

Հրամ . ապառնի .
Սքոր . եղ . ապ .

Ծանիջիր իւմ ծանիցես , ծանիցէ , են : Ծանուցեալ լիջիր . են :
Ծանիցեմ իւմ ճանաչիցեմ , ցես , ցէ . Ծանիցիմ իւմ ճանաչիցիմ ,
ցեմք , ցէք , ցեն :

ցիա , ցի . են :

Սքոր . անցեալ .
Աներեւոյն եղ .

Ծանուցեալ իցեմ , իցես , են :

Նոյն է :

Ընդուն . ների .

Ճանաչել , ճանաչելոյ , չելով :

Ճանաչիլ ի՞մ չել , չելոյ , չելով :

Ընդուն . անցեալ .

Ճանաչող :

Ծանուցեալ :

Ընդուն . ապառնի .

Ծանուցեալ :

Նոյն է :

Ճանաչելոյ :

Ճանաչելոյ իւմ ճանաչելի :

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 7E.1116

Ն ե Ր Գ ո Ր Ժ ա հ ա ն .

- Սահմ. եղ. ների. Ըմպեմ, ըմպես, ըմպէ. ըմպեմք, ըմպէք, ըմպեն:
- Անկապար. Ըմպէի, ըմպէիր, ըմպէր. ըմպէաք, ըմպէիք, ըմպէին:
- Կապարեալ. Արբի, արբեր, արբ համ էարբ. արբաք, արբիք համ արբէք, արբին:
- Յարակ. և Գերակ. Արբեալ համ ըմպեալ եմ, են: Արբեալ համ ըմպեալ էի են:
- Ապատեի. Արբից, արբցես, արբցէ. արբցուք, արբջիք, արբցեն:
- Տրամ. եղ. ների. Արբ, մի ըմպեր. արբէք, մի ըմպէք:
- Տրամ. ապատեի. Արբջիր համ արբցես, արբցէ, են:
- Ստոր. եղ. ապ. Ըմպիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն:
- Ստոր. անցեալ. Արբեալ համ ըմպեալ իցեմ, իցես, են:
- Աներևոյն եղ. Ըմպել, ըմպելոյ, ըմպելով:
- Ընդուն. ների. Արբող համ ըմպող: Անցեալ. Արբեալ համ ըմպեալ.
- Ընդ. ապատեի. Ըմպելոց: Կրտսորականը. Ըմպելի:

Ասոր կրաւորականը ամբողջ կըլլայ էական բայով, Արբեալ լինիմ. արբեալ եղէ. են:

Ն ե Ր Գ ո Ր Ժ ա հ ա ն .

- Սահմ. եղ. ների. Ունիմ, ունիս, ունի. ունիմք, ունիք, ունին:
- Անկապար. Ունէի, ունէիր, ունէր, ունէաք, ունէիք, ունէին:
- Կապարեալ. Կալայ, կալար, կալաւ. կալաք, կալայք համ կալարուք, կալան:
- Յարակ. և Գերակ. Կալեալ եմ, են: Կալեալ էի, են:

Ապատանի . Կալայց, կալցիա կամ կալցես, կալցի կամ կալցէ. կալցուք, կալ ջնք, կալ ջնք, կալ ջնք կամ կալցեն:

Տրամ . եղ . ների . Կալ կամ կա, մի ունիր . կալարուք կամ կալայք կամ կալէք, մի ունիրք:

Տրամ . ապատանի . Կալ ջիր կամ ունի ջիր կամ կալցիս, կալցի, ևն:

Սփոր . եղ . ապ . Ունիցիմ, ցիս, ցի . ցիմք, ցեք, ցին:

Սփոր . անցեալ . Կալեալ իցեմ, իցես, ևն:

Աներեայն . եղ . Ունել, ունելոյ, ունելով:

Ընդուն . ների . Ունող: Անցեալ . Կալեալ: Ապատանի . Ունելոյ: Կրամ . Ունելի:

Ասանկ կըլլան ունիճէն բարդած ուրիշ բայերնալ . զի Ընդունիճ, ընկալայ . Անունիճ, ալնկալայ . ևն: Ու ամենուհի կրաւորականն ալ ընիճ բայովք կըլլայ:

Չեղոփական .

Սահմ . եղ . ների . Երթամ, երթաս, երթայ . երթամք, երթայք, երթան:

Անկապար . Երթայի, երթայիր, երթայր . երթայաք, ևն:

Կապարեալ . Չոքայ կամ չոգայ, չոգար, չոգաւ . չոգաք, չոգայք, չոգան:

Յարահ . և Գերահ . Երթեալ եմ, ևն: Երթեալ էի, ևն:

Ապատանի . Երթայց, երթիցես, երթիցէ . երթիցուք, երթիջեք, երթիցեն:

Տրամ . եղ . ների . Երթ, մի երթար . երթայք, մի երթայք:

Տրամ . ապատանի . Երթիջիր կամ երթիցես, երթիցէ, ևն:

Սփոր . եղ . ապ . Երթայցեմ կամ երթիցեմ, ցես, ցէ . ցեմք, ցէք, ցին:

Սփոք . անցեալ . Երթեալ իցեմ, իցես, ևն :
 Անեբեայն եղ . Երթալ, երթալոյ, երթալով :
 Ընդոսն . ների . Երթող : Անցեալ . Երթեալ : Ապառնի . Երթալոց իմ երթալն :

Չեղոսական .

Սահմ . եղ . ների . Պարտիմ, տիս, տի . տիմք, տիք, տին :
 Անիսպար . Պարտէի, տէիր, տէր . տէաք, տէիք, տէին :
 Սփոք . եղ . ապ . Պարտիցիմ, ցիս, ցի . ցիմք, ցիք, ցին :
 Անեբեայն . Պարտել իմ պարտիլ :

Չեղոսական .

Սահմ . եղ . ների . Մարթիմ, թիս, թի . թիմք, թիք, թին : իմ Մարթեմ, թես, ևն :
 Անիսպար . Մարթէի, մարթէիր, մարթէր . մարթէաք, թէիք, թէին :
 Սփոք . եղ . ների . Մարթիցիմ, ցիս, ցի . ցիմք, ցիք, ցին :
 Անեբեայն . Մարթել :

Ներգործական .

Ջրամ . եղ . ների . Գոգ, ըսէ . գոգէք, ըսէք :
 Ջրամ . ապառնի . Գոգջիր իմ գոգցես, գոգցէ . գոգցուք, գոգջիք, գոգցեն :

Մէկ ուրիշ սրահասաւոր բայ մընալ կայ ի+, որուն բացասականը չի+ շատ կըբանեց-
ւի՝ ոչ Գոյ ըսելուն տեղը:

Ասոնցմէ ՚ի զատ ուրիշ շատ բայեր ալ կան, որոնց կատարեալը ու հրամայականն ալ
սովորականէն դուրս կըլլայ. մը Գառնամ, դարձայ, դարձ կամ դարձիր: Ընթեռ-
նում, ընթերցայ, ընթերցիր: Հարկանեմ, հարի, հար: Տանիմ, տարայ, տար:
Զգենում, զգեցայ. Լն: Ասոր սլառձառն ան է որ, աս եղանակները բայերուն
արմատէն կը շինուին. իսկ արմատները մակաբերելը դժար է. անոր համար կէս մը
վարժուք, կէս մընալ բառգիրք նայելով կը սորվուին աս բաները, ինչպէս անուն
ներուն սեռականին վրայ ալ ըսինք:

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.1116

Գ Լ Ո Ի Խ Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Ընդունելութեան վրայ:

Հո. Ի՞նչ է ընդունելութիւնը.
Պի. է մասն բանի՝ որ կըցուցընէ գործ մը ժամանակովը: Անոր համար ինքը թէ
գոյականի և թէ ածականի ուժ ունի, և բայի սէս ալ իրեք ժամանակ, Կերկայ, Ան-
ցեալ, ու Ապառնի:

Ներկայ ընդունելութիւնները՝ որ օղ կը վերջանան, երրորդ հոլովմանը պէս կը հոլովին .
 փոքր, փոքր, փոքր : Աստուծոյ, աստուծոյ, աստուծոյ . ևն :

Անցեալ ընդունելութիւնները՝ որ ետ կը վերջանան, երրորդ հոլովմանը պէս կը հոլովին .
 փոքր, փոքր, փոքր : Աստուծոյ, աստուծոյ, աստուծոյ . ևն :

Ապառնի ընդունելութիւնները՝ որ լոյ կը վերջանան, նախորդով մինակ կը հոլովին . փոքր
 զարթեցոյն . զգալոյն . ևն : Ասիկայ յարակատար ու գերակատար ժամանակներ
 րուն պէս էական բայով ապառնի տեղ կը բանեցնի . փոքր, փոքր, փոքր
 էս, ևն . փոքր, փոքր, փոքր, ևն :

Իսկ լի վերջացած ապառնի ընդունելութիւնները երրորդ հոլովման պէս կը հոլովին .
 Ապեւի, աստուծոյ, աստուծոյ : Ապեւի, աստուծոյ, աստուծոյ . ևն :

Ք Լ Ո Ւ Խ Տ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Գ

Նախադրուելեան վրայ :

Յո . Ի՞նչ է նախադրութիւնը .

Պի . Է մասն բանի, որ բառերուն քովը դրուելով կամ հոլովման կը փոխէ, կամ վրա
 նին նշանակութիւնը կը փոխէ : Անոր համար երկու կը բաժնուի, հոլովակերպ ու հո
 լովառար : Հոլովակերպ կը ստանայ նախադրութիւնները՝ Ի, յ, Ի յ, աստուծոյ, աստուծոյ, ևն :

ըստ, զ. որոնցմով չէ թէ միայն տեսակ տեսակ հորովներ կրչնուին, հապա կերպ
կերպ հորովներու հետ՝ այլևայլ նշանակութի կուներան: Իսկ հորովառու կրուին,
որոնք որ տեսակ տեսակ հորովներ իրենց խնդիր կառնեն:

Հորովակերտ նախադրութիւնները՝ գրեթէ բոլորը ասոնք են.

Առ ահի.	Վախոսն համար:	Ըստ ճանապարհին.	Ճամբոսն վրայ:
Առ սէր ընչեց.	ըստ շիտի սիրոսն համար:	Ըստ չափ.	ըստ քուրս:
Առ առակէ.	Խաղտ ընէլոս համար:	Ըստ նոցանէ.	անոնց էփեէն:
Առ ՚ի չգոյէ.	ըլլալոսն համար:	Ամ ըստ ամէ.	փարէ փարի:
Առ դատողին.	Դատարարին առջեւ:	Ըստ վրանս.	ամմէն մէկ շարքին:
Առ Աբիաթարաւ.	Աբիաթարին ապէնը:	Յ յադ.	կոշտ մը:
Ահն ընդ ական.	ալտ ալտի փէշ:	Ի խրատ.	խրափելոս համար:
Ընդ նմա.	անոր հէփ:	Ի ձայն.	ամսոր խայնով:
Ընդ ծառով.	ծառին փակը:	Չսիւ և զգիշեր.	Գիշեր ցորէի:
Ընդ արևելս.	արեւելի կողմը:	Չայս օրինակ.	աս կէրպով:
Ընդ իս և ընդ քեզ.	իմ ոս քոս մէջը:	Չգեանի հարկանել.	Գեանից զարնել:
Ընդ ամս տասն.	փոսը փարի ամբողջ:	Չքարի հարկանել.	քարին վրայ զարնել:
Ընդ նորա.	անոր փէշը:	Առաքել զՉոյ.	Չոս Բերելոս իրէն:
Ընդ անցանելն.	անցնելոսն պէս:	Շրջել ՚ի ցպոյ.	Գոսապանով քաշել:
Ըստ բանի քուամ.	քոս խօստիդ կէօրէ:	Փոքր յանձնէ.	Տարփով պարիի:
Ըստ անձին.	իւրն պէս. իւր վրայ:	Յ ամէ ևս.	փարիէ մը:

Իսկ սովորական հորովառու նախադրուները ասոնք են, ու աս
 Վասն սիրոյ . սիրոյ համար :
 Սակս մեր . մեզի համար :
 Յաղագոս մեղաց . մեղքի համար :
 Զինի յաղթութե . յաղթութե երբ :
 Զհեթ արդարութե . արդարութե երբ :
 Յեթ մահու . մահւրնէ երբ :
 Առաջի աչաց . աչքին առջեւ :
 Ընդ առաջ իշխանին . իշխանին դէմ :
 Հանդէպ տան . տանը դիմաց :
 Ի ներքոյ երկնից . երկրնքին փակ :
 Արքայոց ժամանակի . ժամանակէ դուրս :
 Ի վերայ երկրի . երկրի վրայ :
 Ի ձեջ ծառոց . ծառերու ձեջ :
 Ընդ դէմ կամաց . կամքին դէմ :
 Ի յեռն նորա . անոր յեռով :
 Յայնչոյս ծովու . ծովուն անդին :
 Մերձ այսոցիկ . ասոնց քով :
 Մօք այնոցիկ . անոնց քով :
 Հոռոյ 'ի վառարանն . կրակարանին քով :

Գոխանակ բերանոյ . բերնի փեղ :
 Զօրէն անանոյ . անբանի պէս :
 Առանց պահոց . առանց պաքի :
 Մինչև 'ի մահ . ինչուան մահը :
 Իբրև զհող . հողու պէս :
 Ուրպէս զփոշի . թօղի պէս :
 Քան զքեզ . քեզմէ եւել :
 Ի վեր քան զմիտս . մըտքէ վեր :
 Առաւել քան զարև . արևէն եւել :
 Մեկուսի 'ի բանակէն . բանակէն դուրս :
 Հեռի 'ի տանէ . տունէն հեռու :
 Գաղա 'ի մօրէ . մօրմէն գաղափուկ :
 Բաց յինէն . ինծմէ 'ի դափ :
 Հանդէ՛ճ ծառայիւք . ծառաներուն հետ
 ասիկայ երբեմն սեռական ալ կառնէ :
 Ամօք յառաջ . տարիներով առաջ :
 Առաջ զքե . քու քովերտ :
 Առաջանակի զնորօք . անոնց քովերտ :

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Մակեային Վրայ :

Հո . Ի՞նչ է մակբայը .

Պի . է մասն բանի, որ բայերուն քովը դրւելով կրցուցնէ կամ ընելուն կերպը, կամ ժամանակը, կամ տեղը, կամ չափը, ևն . զի Բարոոք ընթանալ . աղէկ երթալ : սակաւ ուտել . ինչ ուտել : Ճգնել հանապաղ . իշխ ճգնութի ընել : Աստանջել . հոս տանջել : Նախ մտանել . առաջ մտնել : Ո՞ր գնաս . ուր կերթաս : Այո՞ տեսի . հա տեսայ : Մի՞ բամբասեր . չի բամբասես : Ահա եհաս . իշխէ հասաւ : Առաւել կամիմ . է-էլի կուզես :

Աս տեսակ տեսակ նշանակութիւններուն զատ զատ անուն կուտան վարդէտ քերակա նութի գիտցողները :

Ամէն ածական անուն, մակբայի տեղ ալ կրբանեցի, բայց գործածական ու բուն մակբայները՝ վերի գրածներս ու ասոնք են .

Այսպէս .	ասանկ :	Յանկարծակի .	չիտարծած ասէնդ :
Ձրի .	առանց ըսալի . ճասպա :	Հազիւ .	ճորով . կի-ճպէլա :
Յոյժ .	խիստ շատ . շէտ :	Գաղտ .	Ժածուկ . կիւլիճէ :
Երայ .	շտապճ . շախոճապ :	Ակամայ .	չուղէտով :

Զուր •
 Այլազգ •
 Յուճարէն •
 Ինքնին •
 Այսչափ •
 Այսքան •
 Ստեպ •
 Միայնակ •
 Ի միասին •
 Վերստին •
 Այժմ •
 Այսօր •
 Երբեմն •
 Տակաւին •
 Անդ •
 Աստանօր •
 Աստի •
 Ընդէր •
 Զիւրդ •
 Ո՛րքան •

Ժողովարար • նազիւն :
 ուրիշ կերպ :
 հոռմերէն :
 Ինքնին :
 ասլափ • պոփոքար :
 ասլափ • պոփոքար :
 Էփեփեփ • շոփո՛ւր :
 միասին • Եալընը :
 մէկտեղ • պերպար :
 նորէն • Բեքար :
 հիմա • շիմփի :
 ասօր • պէօյիւն :
 Գիւհեղ • շափոնի :
 դեռ • փահա :
 հոն • օրափա :
 հոս փեղը • պոփոքար :
 ասիկի • պոփոքար :
 Ինչո՛ւ :
 Ինչպէս :
 ո՛րչափ • նէփոքար :

Մի՛թէ •
 Յերաւի •
 Արդարեւ •
 Որպէս •
 Ոչ •
 Չեւ •
 Մինչև •
 Մի երբեք •
 Ահաւասիկ •
 Մանաւանդ •
 Այլուր •
 Բարեք •
 Վայելչապէս •
 Անանաբար •
 Կամովին •
 Իւրով •
 Ինչէն •
 Գիշերայն •
 Կենդանայն •
 Երկիցս •

շուրջ որ :
 Երաւ :
 Երաւ որ :
 Ինչպէս որ :
 չէ :
 Դեռ չէ • փահա :
 Գանի որ չէ :
 ամենեին չէ • հիւ :
 նահա • Իշտ :
 Եւելօր :
 ուրիշ փեղ :
 ասիկի կերպով :
 շոփոնի :
 անասունի պէս :
 ուղեւոր :
 Ինքնին :
 Ինքնին :
 Գիշեր ասիկ :
 որ շ որ շ :
 Երկու հեղ :

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Հաղկապին Վրայ :

ՅԾ • Հաղկապը ԲՆԷ Է •

ՊԽ • Է մասն բանի, որ բառ բառի հետ, կամ խօսք խօսքի հետ կրկապէ • ԳՐ Բարի կամ չար • աղէկ կամ գէշ : Առնել և ուսուցանել • ընել ու սորվեցընել : Սուղ՝ այլ զօրաւոր • քիչ՝ Բայց ուժով : Թէպէք և մարմնով հեռի եմ, այլ հոգւով մերձ եմ • մարմնով հեռու ալ եմ նէ, Բայց հոգւով մօտ եմ : Գործով քան թէ բանիւ • գործքով աւելի քան թէ խօսքով : Եթէ ոչ զմեծն, գոնէ զփոքրն արասցուք • մեծն ալ չէ նէ, պզտիկը ըլլայ՝ ընենք • ԼԻ :

Ասոնք ալ մակբայներուն պէս տեսակ տեսակ բաժնելով, ամմէն մէկ տեսակին զատ անուն կուտան վարպետները :

Գործածական շաղկապները՝ վերի գրածներս ու ասոնք են •

Եւս • Իսկ •

Այլ և •

Դարձեալ •

Բայց •

Սակայն •

} ալ • ԳՐ Էս ալ :

} Բայց • Հապին :

Թէ • Եթէ •

Թէ • զի • բայ •

Իսկ Եթէ •

Գոնեա • գէթ •

Արդ • և արդ •

Թէ որ • Էյե՛ր :

որ • քի :

Կապա թէ որ :

Գոնէ • պարէ :

Կի՛մայ • Ի՛մքի :

Ուստի • անոր համար :
 Որովհետև • } շինքի :
 Փոխանակ զի • }
 Կամ • և կամ • } համ • էախօփ :
 Կամ թէ • }
 Զի • վասն զի • } Ինչոս որ • զերէ :
 Քանզի • }
 Ուրեմն • ապա • } անանի է նե • էօյլէ Ի • է :
 Ապա ուրեմն • }

Ապաքէն • Իրա • որ • հագլգէն :
 Այն զի • Իլլէ Կի :
 Այս ինքն • ըսել հոս • էանի :
 Իբր ոչ է թէ • շէ Թէ :
 Իբր թէ • Կարժեա որ • սանքի :
 Թող թէ • շէ որ • Կեյիլ Կի :
 Բայց է թէ • } Տեսի • Տեյեր :
 Բայց միայն • }
 Մինչև • մինչ զի • Ինչ • ան • պիլէ :

Գ Լ Ո Ի Խ Ո Ի Թ Ե Ր Ո Ր Դ

Միջարկութեան վրայ :

Զո • Միջարկութիւն ինչ է •
 Պի • է մասն բանի , որ մարդուս սիրալը կըլայտնէ • ուստի ինչ տեսակ կիլք որ կըլայու
 ցընէ՝ անկէց կառնէ իր անուանը • Գր
 Ըղձական , իմ վիսփաքը յայտնող միջարկութիւները ասոնք են , Երանի Թէ , Իցէ Թէ •
 Երանի թէ , ո՛ր կը որ :

Չարմացական կամ հրաշական, քի զարմանքը ցուցնողները • Ո՛վ, Բա՛նէ, զարմանք,
զարմանալու բան :

Աւաղական, քի ցաւելու • Եղ՛նի, Վա՛յ, աւա՛ղ • Խեղճ, վա՛խ, մեղք :

Հեշտական, քի ախորժելու • Ա՛նշ Վա՛շ • օխ • հախ է :

Հեգնական, քի ծաղր ընելու • Վա՛հ, է՛ • ո՛ւր է հէ՛ :

Յորդորական, քի սիրտ տալու • աղէ՛, հա՛պա, օն • աէինախ, հայտէ քեզ տեսնամ :

Գովողական, քի գովելու • Ան՛իւ, դրուա՛պ, կեցո՛ւն, ապրիս, ձեռքդ դալար • աՖէրիմ :

Բացադանչական • քի ամուր կանչելու • ա՛յ, ո՛վ • հէ՛յ, հի՛շտ :

Ատնք կերպ կերպ հոլովներու ու բայերու հետ կրթանեցին • որ հին հեղինակներու
գիրքերը ուշադրութե՛ք կարդալով աղէկ կըսորվուի :

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No 7E.1116

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԿ

Անունները շարադրուէ մէջ Բանեջընէւոս Կանունները :



Յո . Աւթը մասունք բանի որ ըսիր նէ , հի մայ ատոնց մէկգմէկու հետ համաձայնուէր վրայ ըսէ . նախ անունը անունի հետ ինչպէս կըբանեցւի .

ՊԽ . Մէյմը բացայայտիչ կըլլայ , մէյմը յատկացուցիչ , մէյմընալ խնդիր :

Յո . Ո՛րն է բացայայտիչը .

ՊԽ . Երբոր պէտք կըլլայ իմացընել որ ինչ մտքով կամ ինչ բանի տեղ դրւած է մէկ բառ մը , անոր ետեւէն կեւեղըրի ուրիշ բառ մը առանց շարկապի , թըւով ու հոշովով նման առջինին , ու կըլլայ ան երկրորդ բառը առջինին բացայայտի

չը . զո՞ * Որ շինեցեր զտուն քո զէկէզէ յի , իմաստութիւն չոր Յո : Հոս փոռնին բացայայտիչն է էկէզէյին , իմաստութիւն բացայայտիչն է Յո՛ր :

Երբեմն բացայայտիչը ուղղական կամ հայցական կըգրըրի , թէ և բացայայտեալը ուրիշ հոշով ըլլայ . զո՞ * Այսօր ժողովեալ սքցն ՚ի միասին , երանելի առաքեալն և սք կոսասն : * Երկու մասամբ , զմարմին և զնոգին : Ատոնց մէջը զօրութիւն կիմացւի մեկնական բառ մը , այսինքն կի՞ ասէ՛մ . որ երբեմն ներգործութիւն ալ կըգրըրին :

Երբոր տեղւոյ յատուկ անուաները բացա-
յայտիչ կըլլան նէ, բացայայտեալէն
առաջ շատ անգամ ուղղական կըդըր-
ւին առանց բացայայտելին համա-
ձայնելու • ԳՐ * Քովբար գետոյ : * յԱն-
փիսք քաղաքէ : Երբեմն մարդու ա-
նուաներնալ ասանկ կըլլան • ԳՐ * Յօգոս-
փոս կայսերէ :

ՀՅ • Ո՞րն է յատկացուցիչը •

ՊԽ • Երբոր պէտք կըլլայ խմացրնել որ՝
դրած անունդ որո՞ւնն է, կմ որո՞ւն կը-
յարմարի, ուրիշ անուն մը կամ դերա-
նուն մընալ վրան կեւելցրել սեռական
հոլովով, ու ան կըլլայ առջինին յատ-
կացուցիչը • ԳՐ * Լուարուք մանկունք
զևրատ հօր : Հոս հօր բառը յատկացու-
ցիչ է խրափին :

Թէ որ յատկացեալ անունը նախդիր ու-
նենայ նէ, երբեմն յատկացուցչին

վրայ ալ նոյն նախդիրը կըդըրուի, մա-
նաւանդ երբոր յատկացուցիչը առաջ
դրած է • ԳՐ * Զկենայն ետուր զհաց :
Երբոր յատկացեալը բացառական կամ
գործիական հոլով ըլլայ նէ, շատ ան-
գամ յատկացուցիչը սեռականին տե-
ղը՝ համաձայն յատկացեալին բացա-
ռական կամ գործիական հոլովով կը-
դըրուի • ԳՐ * Յօրէ ծննդենէ իւրմէ : * Հաս-
տատեա՛ զսիրտ քո պատառով միով հա-
յի- : ԿՐ յօրէ ծննդեան իւրոյ • պա-
տառով միով հացի :

Երբեմն ալ յատկացուցչին հոլովը յատ-
կացեալը կառնէ, ու իր հոլովը անոր
կուսայ • ԳՐ * Օժանդակեա թևոցդ
առօրիս : ԿՐ թևօք աղօթիցդ : * Յան-
դրգնեցայ շրթամբս խօսից : ԿՐ խօսիւք
չըթանց :

Շատ անգամ յատկացուցիչը ածական
անունի ուժ կաւնենայ • ԳՐ * Հարուա-

ծովք անբժշկուելէ . ցի անբժշկելի հա-
րուածովք : * Լսող ճառասրտուելէ . ցի մո-
ռացկոտ լսող : * Տարակուսանաց է բանս .
ցի տարակուսելի է , տարակուսանաց
արժանի է :

Երբեմն ալ յատկացուցիչ կրկարծես ,
բայց յատկացուցիչ չէ , հապա բացա-
յայտիչ է . ինչու որ շատ անգամ բացա-
յայտիչը սեռական կրգրուի , բացա-
յայտեալը ինչ հոլով ըլլայ՝ ըլլայ . ԿՐ
* Որ 'ի ծով այս աշխարհի շինեաց տա-
պան զեկեղեցի . ցի յայտմ աշխարհի՝
որ է ծով :

ՃՅ . Անուանները ինչպէս խնդիր կառնեն .

ՊԽ . Կան անուաններ , որ բայի ուժ մը ու-
նենալով բացանուն կրուին , ու բայերուն
պէս խնդիր կառնեն : Ասոր վրայ գլխա-
ւոր իրէք կանոն կայ գիտնալու .

ՊԹ . Որոնք որ ներգործական բայի ուժ ու-

նին նէ , կամ սեռական կմ հայցական
խնդիր սեռի կառնեն . ԿՐ * Չգմամբ
յեռին : * Փջմամբ զհոգին : Իսկ խնդիր
բնութեան կառնեն ան հոլովը , ինչ որ
իրենց բայը կուզէ . ԿՐ * Չգմամբ ձե-
ռին 'ի ծառն : * Փջմամբ 'ի նս զհոգին :

Բ . Կրաւորական բայի ուժ ունեցողները՝
խնդիր սեռի կառնեն բացառական .
ԿՐ * Առաքմամբ 'ի հօրէ : Իսկ խնդիր
բնուէ՝ իրենց ներգործականին ուղածը
կառնեն . ԿՐ * Առաքմամբ 'ի հօրէ յաշխարհ :
Գ . Իսկ որոնք որ չէզոքական բայի ուժ
ունին նէ , իրենց բային ուղած խըն-
դիրները կառնեն . ԿՐ * Գալտեամբ 'ի
փաճարն : * Հրաժարումն յաշխարհէ :

ՃԾ . Ուրիշ անուաններ ալ կան՝ ասոնց պէս
խնդիր առնող .

ՊԿ . Ինչպէս որ բայանուաններուն վրայ ը-
սինք , ասանկ ալ ածական անուանները
բայի ուժ ունենալով ասոնց պէս իրէք

ՀԱՅԿԱՅԻՆ
ԿՆՆՈՒՄԵՆԻ
ԿՆՆՈՒՄԵՆԻ
ԿՆՆՈՒՄԵՆԻ

կերպով գոյականն անունները իրենց խորն
դիր կառնեն. ԿՐ * Գտիչք չարեաց, ԿԺՆՕՂՍ
անարգուք : * Դիւրաշարժ 'ի հողմոյ :
* Անփոյթք ԿԿՈՓԵԿԱՆ ԽՆԴՐՈՅՆ :

ՀԳ . Ածականը գոյականին հետ ի՛նչպէս
կը վարւի .

ՊԻ . Աս բանիս վրայ գլխաւոր վեց կանոն
կայ գիտնալու .

Թ . Ածականը երբոր գոյականէն ետև
գրած է, սովորաբար կը համաձայնի
թրւով ու հոլովով. ԿՐ * Ծառայք Ի
Տասփունք տիրեսցեն տերանց անճարոյ :

Թ . Ածականը երբոր գոյականէն առաջ
գրած է՝ սովորաբար չի համաձայնիր,
ոչ թրւով, ոչ հոլովով. ԿՐ * Կենդանի
և ճշման ջենական բանիւն ԹՅ : * Յամենա
Քէփ Եամենակալ դառաաստանացն ԹՅ :

Թ . Բայց երբոր մէջերնին բայ կամ ընդ
ունեւուի մըտնայ նէ, ածականը թէ և

առաջ դրուած ըլլայ՝ հասարակօրէն կը
համաձայնի . ԿՐ * Ասփոսածայնով զը
նեալ զօրու թք : Թէպէտ կըրնայ չի հա
մաձայնիլ ալ . ԿՐ * Բազում լցաք ար
համարհանօք :

Թ . Թէ որ ածականը առաջ դրած ըլլայ՝
բայց դիմորոշ յօդ ունենայ նէ, կըրնայ
միակերպ համաձայնիլ ու չի համաձայ
նիլ . ԿՐ * Գոհացարուք Կճարտասիրեն
ԹՅ : * Որ Կիւրականդ իշխանութե հա
ղորդս արարեր զԹ զառաքեալն :

Թ . Թէ որ առաջ դրուած գոյականները
չառ ըլլան նէ, ածականը յոգնակի կը
դրուի, ու համաձայն հոլովով. ԿՐ * Ող
ջոյն տալիք Անդրոնիկեայ և Յունեայ
ազգականաց Իճոյ :

Թ . Թէ որ ածականը առաջ դրած է,
նախդիրը անոր վրայ մինակ կը դրուի .
Իսկ թէ որ գոյականը առաջ գրած է,
անոր վրայ կը դրուի . ԿՐ * Դարձն զեա

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 7E.1116

Ի շար սովորութեց իմոց Ի Բարի սովորութի : * Ապականեն ՎԲար քաղցունա բանք չարք :

Բայց երբեմն երկուքին վրայ ալ կրկրկնուր լի նախդիրը . գր * Ասէ յարսն յյարուցեալս Ի վերայ նորա : Մանաւանդ երբոր մէջերնին ուրիշ բան մրանայ նէ . գր * Յանապատէ եկեալ յերկրէ : * Ըստ սառնակերպ ղգիւրահալ ղազգ անուշակ կերակրոյն :

Իսկ թէ որ և շաղկապով կրպած շատ ածականներ կմ գոյականներ ըլլան նէ , նախդիրը հասարակօրէն ամմենուն վր ալ կրկրկնուրի . գր * Յանբաւ և յանկոխ և յանջուր և յանպտուղ երկրին : * Ի յայրս և Ի փապարս իսաւարայինս բնակէր :

Յ՞ . Ածական անունը քանի կերպ կըլլայ .

Պ՞ . Իրեք կերպ . Դրական , Բաղդատական ,

Գերադրական : Դրականը կըցուցնէ մինակ մէկ բանիմը ինչպէս ըլլալը . գր Տեծ , շար , ևն : Բաղդատականը մէկ բան մը ուրիշ բանի մը հետ համեմատելով աւելի անանկ ըլլալը կըցուցնէ . գր ՏեծաՊոյն , շարաՊոյն : Իսկ գերադրականը մէկ բանի մը ամմենէն եւել անանկ ըլլալը կըցուցնէ . գր ամենամեծ , ամենաշար :

Յ՞ . Ուրիշ կերպով ալ բաղդատական կամ գերադրական չըլլար .

Պ՞ . Բաղդատական աստեւել կմ ևս մակբայը դրականին վրայ եւելցնելով ալ կըլլայ . գր Աստեւել Տեծ , Տեծ ևս . կամ մինակ աս նախադրուելով . գր Մեծ ասն ղՍողոմոն : Իսկ գերադրականը շատ կերպով կըլլայ . մէյմը՝ աս բառերը կըպցնելով դրականին ու բաղդատականին առջևը , ամեն , գեւ , Տեծ , երեք , եւ . գր ամեն ամեծ , գերամաքուր , երեքալեան , եւամեծ . մէյմընալ եւելցնելով կարի ,

անգամ կրփոխել . Գր 'ի նիւթսն , ըզ
տիպսն , զբիծսն : Իսկ թէ որ դիմորո
շական յօղը « ըլլայ նէ , գրեթէ միշտ
յոգնակի « տառը կրփոխելի ' և կըլլայ .
Գր զվեղուցեալսս , զկերօղսս . Լն :

Հո . Ո՞ր հոլովներուն նախդիրը կըճըպւի .
Պի . Մէյմը հայցականինը , երբոր ներ
գործական բայերուն խնդիր կըլլայ , ու
անորոշ բան մը կըցուցնէնէն . Գր * Ծնա
որտիս կըսուի , բայց չըսուի ծնա « որտիսն .
ինչու որ որոշեալ է : Անոր համար յա
տուկ անուանները , միջական անուանները
ու գերանուանները , անորոշ հայցական
չեն կըրնար ունենալ , բայց 'ի միջական
անուանէն որ ինչ , ու թի թուականէն .
ուստի չըսուի՝ Առաքեաց ոմանս , կամ
իս , կամ Պետրոս . հայրա՝ Առաքեաց զո
մանս , զիս , զՊետրոս :

Մէյմընալ տրականին ու բացառականին

'ի կամ , նախդիրը կըճըպւի , երբոր քո
վէ քով նոյն անուանը երկու հոլովովն
ալ պէտք կըլլայ դնել նէ . Գր Դրանէ 'ի
դուռն . Քաղաք 'ի քաղաքէ . Ամ յա
մէ . Կենաց 'ի կեանս . Ի ժամանակէ ժա
մանակ , Լն . որ լն ինքեան պիտոր ըսուէր
'ի դրանէ 'ի դուռն . 'ի քաղաք 'ի քա
ղաքէ . յամ յամէ . 'ի կենաց 'ի կեանս .
'ի ժամանակէ 'ի ժամանակ :

Երբեմն ալ և շողկապով ետեւէ ետեւ
դըրուած բառերուն առջինին միայն կը
դըրուի նախդիրը . Գր 'ի սովէ և ծարաւոյ .
« Պետրոս և Յովհաննէս :

Իսկ երբեմն ալ զ կամ « տառով սկըսած
բառերը՝ առանց ուրիշ զ մընալ առ
նելու՝ հայցականի տեղ կըբանեցւին .
Գր * Զգաւի զայս աշխարհ . Գր « Զգաւի :
* Սեբեւն զած 'ի բնուէ ունին մարդիկ .
Գր « Սեբեւն :

Ասոր նման , կամ և տառով սկըսած բա

ուերն ալ առանց նախդիրի բացառա-
կան ու տրական կըլան. ԳՐ * Եթէ
յնի յոսկերան յօդիմ: * Յաւիտենից
յաւիտեանս: * Վայ հարաւոյ կողմանէ:
* Զխոցուած կողիցս հաւատ նմին ե-
տու շոշափել:

Շատ անգամ ալ մէկ բառին նախդիրը
կրմէ առջի եղած՝ իրեն հետ վերաբե-
րուի մը ունեցող բառին վրայ կըդրուի. ԳՐ
«մեղօք մեռեալս, քի «մեռեալս մեղօք.
«արեամբ զարդարեալն, քի «զարդա-
րեալն արեամբ. Վի կուսէն մարմ-
նացեալ բանն, քի «բանն մարմնացեալ
՚ի կուսէն:

Երբեմն ալ մէկ նախդիր մը երկուքի տեղ
կըբռնէ. ԳՐ * Եւ ՚ի քուն լինել մարդ-
կան. քի և ՚ի լինել մարդկան ՚ի քուն:
* Յանչափն ձգտիլ. քի ՚ի ձգտիլ յան-
չափն:

Ասոնց նման երբեմն ալ երկու ձայնա-

ւոր, մանաւանդ նոյն գիրը քովէ քով
կուգան նէ, մէկը կըձուգուի. ԳՐ Գրե՛
թէ. քի Գրե՛ա՛ լէ: Աս՛ եթէ. քի ապա
է՛լէ: Ա՛՛ աւանիկ. քի ահա աւանիկ:
* Զ՛ի բազում ժամանակաց պաշարեալ
էին. քի ղի ՚ի Բապու՛մ ժամանակաց:

Միջական անունները բանեցնելու հանդէսերը:

Ջ. Թուական անունները ինչպէս կըբա-
նեցնին.

Պ. Թուական, մասնական ու հարցական
անունները երբոր գոյականի տեղ դր-
ւին նէ, բացառական խնդիր կառնեն.
ԳՐ * Երկու ՚ի նոցանէ: * Ոմն ՚ի հարց:
* Ո՞վ ՚ի մարդկանէ: Երբեմն սեռական
ալ կառնեն. ԳՐ * Ի միում աւուրց: * Ի
վերայ միոյ լերանց: * Եւ ՚ի մի նաւուցն:
Բայց երբոր ածականի մըտքով վարւին

նէ, գոյականէն առաջ ուղղական կը
գրուին առանց համաձայնելու. բայց
Պ, Երեւ, Նրեւ Թիւերը սովորաբար կը
համաձայնին. զի Միւշ վայրէ կըսուի,
չէ Թէ Պ վայրէ:

Իսկ երբոր գոյականէն ետև գրուին նէ,
հասարակօրէն կը համաձայնին ածական
նի պէս. զի * Չկամք հարիւր յիսուս
և երիւր:

Երբոր Թիւը առաջ է գոյականը սովորաբար
եղակի կը գրուի, Թէ որ վերջն է յոգնակի.
զի * Քառասուն և միոյ
տի: * Այս քառասուն և միոյ:

Թուական անունները յոգնականացուցիչ
ոչ ու տառերը չեն առնուր, բայց ՚ի
Երիւ, Երեւ, ու Նրեւ Թիւերէն. ուստի
զան զան Նրս կըսուի, բայց զան հինգս
չըսուիր:

Իստական ըսած Թուականները, ինչ
պէս են՝ առաջին, երկրորդ, երրորդ,

ևն, ամենեւին ածական անուններուն
պէս կը բանեցան:

Մակբաշխ ըսած Թուականները՝ ինչ
պէս են՝ երկուսու, ասանեւին, ևն, Թէ
առաջ և Թէ ետև գրուին նէ՝ կը համաձայնին.
զի * Յերիցուց ՚ի ձէնը:
* Ի սոցանէ երիցուց:

Չատական ըսած Թուականները, ինչ
պէս են՝ Տակ, երկուսի, ևն, սովորաբար
գոյականէն առաջ կը գրուին ուղղական
հոլովով. զի * Եօթնեակ զաւակօք:

Յո. Հանրական անունները ինչպէս կը
բանեցան.

Պի. Հանրական անունը ոչ ոք՝ մարդու
վրայ կըսուի, ու գոյական է. բայց երբեմն
ածականի պէս ալ կը բանի. զի * Ոչ ոք
ծառայ կարէ երկուց տերանց
ծառայել: Սովորաբար նախդիրը ոքին
վրայ կը գրուի, ոչ զոք, ոչ յումեքէ. չէ
Թէ զոք, յոչ ումեքէ:

Բայց ոչ Ինչ ոչ ին վրայ կառնէ նախդի-
րը . Գր յոչ ինչ տխրանացու . յոչ ինչ
պէտս :

Հո . Մասնական անուաները ինչպէս կը
բանեցւին .

Պի . Ո՞ն, ո՞ր, ածականի պէս կը համաձայ-
նին . բայց երբեմն գոյականի տեղ վար-
ւելով, առջևի ածականին նախդիրը ի-
րենց վրայ մինակ կը դրուի . Գր Շատ զոք .
Թագաւոր զոմն :

Ի՞նչ, ինչ, միշտ գոյականէն կամ ածակա-
նէն ետքը կը դրուին . Գր * Զբան ինչ
մեծ . * Ընդ կրիւք ի՞նչ : Ուտի չըսէր ի՞նչ
բան , ինչ գործ , կն :

Յոգնակի գոյականին հետ ալ եզակի կը
վարին . Գր * Օտարտի ի՞նչ դից :

Ինչ ինչ սովորաբար գոյական է , ու չի հո-
լովեր . Գր * Յորս գտանին ինչ ինչ դը-
ժուարիմաց :

Ի՞նչ ի՞նչ սովորաբար ածականի տեղ կը

բանի , ու կը հոլովի ալ . Գր * Վասն երե՛ր
երե՛ր տեսչու թեց :

Ի՞նչը շատ անգամ գրեթէ մոքով ալ կը
բանի մակբայի պէս . Գր * Վամէին ի՞նչ :
* Սարջացաւ ի՞նչ :

Հո . Հարցական անուաները ինչպէս կը
բանեցւին .

Պի . Ո՞րոք ոին վրայ մինակ կառնէ նախ-
դիրը . Գր յո՞ր ոք , յուսմէ՞ ումէքէ , կն :

Ո՞ր հարցականը ածականի տեղ կը բանի ,
ու հասարակօրէն կը համաձայնի գոյա-
կանին՝ առաջ դրուելով . Գր * Յ՛րձէ՛ աշ-
խարհէ . ո՞րո՞յ խնդրոց . կն : Բայց յոգնա-
կին նախդիր ունեցող հոլովներուն մէջը
չի համաձայնիր . մինակ թէ որ մէջերնին
ուրիշ մասն բանի մըտնայ նէ , ան ատենը
կը համաձայնի . ուտի չըսէր զ՛նչ « Գր Գր » ,
բայց կըսէ * Զ՛նչ հիւսեցից շարս :

MARI VOT
Kutubhanesi Arşivi
No

Դերանուններուն բանեցնելու կանոնները:

ՏՅ. Էական դերանունները ինչպէս կը բանեցնին .

ՊԽ. Ե, Դ, Դ, Ինքն, Ի-ր էականները, ինչպէս ա, Դ, ն, ցուցականներն ալ, գոյականի պէս կը վարեն . ու կը լան նախ յատկացուցիչ . զի զկէանս Իժ, ըզտուն Դ, ըստ հաճոյս Ի-ր, քորք ա, Դ, Լն :

Երկրորդ կը լան խնդիր անուններու, ընունելու իններու, նախադրու իններու, Լն . զի անմուաց Ի-րէ, խնամող Ինքն, վասն նորա, Լն :

Երրորդ կը լան բացայայտիչ կամ բացայայտեալ . զի * Ե տէրս խօսեցայ : * Յաշակերտաց Քնի Դ Դն :

Ինքն դերանունը շատ անգամ ուրիշ դերանուններու ու անուններու հետ ածա-

կանի պէս կը բանեցնի, ու կը ընդհանակէ բուն, անը :

Թէ որ մինակ է նէ, միշտ գոյականէն ետև կը դրի . զի * Ես Ինքն : * Քեզ Ինքն : * Ի քէն Ինքն : * Տեղին Ինքն : Բայց Թէ որ Ինչ շողկապը հետը ըլլայ նէ, առաջ կը դրի . զի * Ձոր և Ինքն խակ տէր մեր ասաց :

ՏՅ. Ցուցական դերանուններուն համաձայնութիւն կանոնները որոնք են .

ՊԽ. Ս, Դ, ն, ցուցականները Թէ հոլովով Թէ Թըլով կը համաձայնին իրենց ածականին հետ, առաջ ալ դրի, ետև ալ դրի նէ . զի * Դորա յետինքդ . * Յետնոցդ այդոյի :

Աս, այդ, այն ցուցականները ածականի տեղ կը դրի, ու կը համաձայնին գոյականին հետ Թըլով ալ, հոլովով ալ գոյականին նախդիրն ալ դրի Թէ միշտ կը կրկնուի իրենց վրայ . զի * Յաշխարհին

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 7E.1116

յայնմիկ . * Ի նեղուէ յայտմանէ . Չբանդ
զայդ . Ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ :

Սոյն , Դոյն , Կոյն ցուցականները ածական
նի պէս կը վարւին , ու ազատ են հա-
մաձայնելու կամ չհամաձայնելու .
ուստի 'ի սոյն առաջ ալ կըսուի , 'ի սին
առաջ ալ . բայց հասարակօրէն հորովով
կը համաձայնին , թըւով չհամաձայնին
ալ նէ . ի՞նչ Ըստ նոյն բանից :

Ուրիշ դերանուններու հետ ալ կը կրօնաչին
անոնց նշանակութիւնը սաստկացնելու
համար , ու հասարակօրէն կը համաձայ-
նին անոնց հետ . ի՞նչ * Սին այսմիկ . 'ի սին
յայտմ ժամանակի . նոյնի նիքեանք :

Հց . Ստացական դերանունները ինչպէս
կը բանեցնին .

Պի . Իճ , Կո , Ջեր , Ջեր , Իւր ստացական
ները ածականի տեղ կը բանին . ու ա-
ռաջ ալ դըրուին , ետե ալ դըրուին նէ , թը-
ւով ու հորովով կը համաձայնին գոյա-

կանին հետ . բայց նախդիրը սովորաբար
առջինին վրայ մինակ կը դըրուի . ի՞նչ * Որ
'ի մերում մտի և 'ի խորհրդեան մերում
էք : Բայց յոգնակի ուղղականը ու նախ-
դիրով շինուած հորովները չեն համաձայ-
նիր . ի՞նչ ծառայք իճ կըսուի , չէ թէ իճ .
զվաստակա Կո , չէ թէ Կոյն . Ը դրունս
Ջեր , չէ թէ Ջեր :

Իսկ թէ որ առջևը դըրուին նէ՝ կըրնան
համաձայնիլ . ի՞նչ Կոյն խոհերս :

Աս ցուցական ու ստացական դերանուն-
ներուն հորովները երբեմն մէկզմէկու
տեղ կը դըրուին . ի՞նչ * Աս Երախտօք .
ի՞նչ Կոյն Կոյն : * Որ Կոյն իճ խոնջեան
իցէ . ի՞նչ Կոյն իճ : * Ի Կոյն լու-
թէ . ի՞նչ 'ի Կոյն լութէ : * Իճոյ իմաս-
տութիւն անսա . ի՞նչ Իճոյ իմաստութիւն :

Հց . Յարաբերական դերանունները ինչ-
պէս կը բանեցնին .

Պի . Որ յարաբերականը իր յարաբերեալ

անունին կամ գերանունին հետ սուր
 րաբար կըհամաձայնի թըւով, իսկ հոլո-
 վը ետևի բառին կամ բային ուղածին
 պէս կըփոխուի . օր * Սակաւ ողորմութի՛ն
 զոր արարեր : * Ոչ կարէ կրել նա յոգի
 իւր զբանս աննիւթս , որոյ միտք ծան-
 րացեալ լցէ 'ի նիւթոյ երկրի : Բայց եր-
 բեմն հոլովով ալ կըհամաձայնի . օր * Ի
 վերայ սեղանոյ ողջակիզացն , որոյ նոր
 արարին :

Շատ անգամ յարաբերեալը զօրութի կի-
 մացւի , ու յարաբերականը կըդըրբի ան
 հոլովը՝ ինչ հոլով որ պիտի դըրբէր յա-
 րաբերեալը . օր * Երևի որոյ ոչ թերա-
 հաւատեն 'ի նմանէ . քի աշխոյիկ՝ որոյ :

Երբեմն ալ յարաբերականը զօրութեամբ
 կիմացւի . օր * Ասցաւորք են և թա-
 գաւորքն , և 'ի նոցանէ սպառնալիքն .
 քի սպառնալիքն՝ որ 'ի նոցանէ :

Յարաբերականը սուրբաբար յարաբերեա-

լէն ետև կըդըրբի , բայց շատ անգամ
 առաջ ալ կըրնայ դըրբիլ . օր * Ձի եթէ
 որ 'ի ձեռն հրեշտակաց խօսեցաւ Բանն՝
 հաստատուն եղև . քի Բանն որ 'ի ձեռն
 հրեշտակաց խօսեցաւ կամ խօսեցեալ
 եղև : Բայց թէ որ յարաբերականը կամ
 յատկացուցիչ կամ տէր բայի կիմ խնդիր
 ըլլայ նէ՝ միշտ իր բայէն ու իր յատկա-
 ցեալ բառէն առաջ կըդըրբի . օր որոյ ի-
 մաստուծին , զոր տեսեալ , յորմէ հեռի .
 ուստի չըսիր՝ իմաստուծին որոյ , տե-
 սեալ զոր , հեռի յորմէ :

Շատ անգամ անուն մը կիմ գերանուն մը
 յարաբերականին վրայ կեւեկցրբի բա-
 ցայայտիչի պէս՝ համաձայն թըւով ու
 հոլովով . օր * Աս որ մատուցեալ 'ի
 վէմն կենդանի : * Տեղիդ՝ յորում դուդ
 կաս 'ի դմա :

Երբեմն որ յարաբերականը ուղղական
 հոլովով այլևայլ հոլովներու տեղ կը-

դըրւի , շփոթելու չէ . հո * Այնու ուր
պակաս գտար . ցո ուր : * Տեսեալ զայն՝
ուր յառաջն ուրանային . ցո ուր :

Երբեմն ալ գործիականը ուրձէեփեի մրտ
քով կըբանեցի . հո * Ուրձ 'ի սակա
ւուդ հ սււառարիմ՝ եղէք , 'ի վերայ բազ
մին կացուցից :

Երբեմն ալ յարաբերական ուր կըկնելով ,
կընչանակէ ոճանք . հո * Ժողովեցին ուր
չատ , և ուր սակաւ :

Հո . Դիմորոշական դերանունները ինչպէս
կըբանեցին .

Պի . Աս ս , ո , ն , յօդերը՝ անուններու ,
դերանուններու , բայերու , ըունելու
թիւներու , երբեմն ուրիշ մասանց ե
տեն ալ կըկրպչին . հո * Զորդիտ քո սի
րելի : * Զոր նայի աունէ : * Որ ընտրեացն
զմեզ : * Որ գալոցն է : * Զոր կանխաւն
ասէի :

Ասոնք շատ կերպով կըբանեցին :

Պ . Բառերուն վրայ դըրւելով մէկ բանխն
ուրիշներէն կորոշեն . հո Հոգի՝ մար
դուս հոգին ալ կըսի . խակ Հոգին՝ Հո
գին սուրբ ըսել է , սուրբ Երրորդու
անձանց մէկը :

Բ . Բառերուն վրայ կըդըրւին էական էս ,
դուս , նա դերանուններուն տեղը . հո * Ար
քայր Իսրայելի . ցո դուս արքայ Իկելի :
* Տէրս և վարդապետս . ցո էս ուր Կեր
էճ , էս ուր վարդապետ էճ :

Գ . Բառերուն վրայ կըդըրւին՝ Իճ , Կո , Իւր .
ստացական դերանուններուն տեղը . հո
* Աւնու տէր զտէրտ 'ի գլխոյ քումմէ . ցո
զաէր Կո :

Դ . Բառերուն վրայ կըդըրւին՝ աոս , աոտ ,
այն ցուցական դերանուններուն տեղը .
հո * Երկիրտ՝ զոր կոխես . ցո աոտ եր
կեր :

Ե . Յարաբերական ուր դերանունին դէմ

քր կամ տեղը որոշելու համար, անոր
 ետևէն եկած բային կի ինչ բառի վր
 ալ ըլլայ՝ կրդըրւին. ԳՐ * Չոր գրեցիւ.
 ԿՐ զայր՝ զոր Գրեցի: Յոր ետք իջանեմ.
 ԿՐ այր՝ յոր էս իջանեմ: * Որ զկնիւր գայ.
 ԿՐ այր՝ որ զկնի գայ: * Ընդ որում և հա
 մարձակեալը խօսիմ. ԿՐ Դո՛ւ ընդ ու
 բում համարձակեալ խօսիմ: * Չոր ետք սի
 րեմ. ԿՐ Դո՛ւ զոր էս սիրեմ: * Որում
 դուն վկայեցիր. ԿՐ նա՛ որում Դո՛ւ վկայե
 ցեր:

Պ. Նաև որ դերանունէն շինւած բառե
 րուն ետևի բայերն ալ առ կերպով դի
 մորոշական յօդ կառնեն. ԳՐ * Որպէս
 էքր անխմոր. * Որպէս ասացաւ. * Ոչ
 որպիսիս կամիցիմ՝ գտանիցեմ զձեզ:

Է. Ուր որ ալ զօրուք կիմացւի այս, այր,
 այն, դերանուններուն մէկը, կամ որ
 յարաբերական դերանունը, կամ ուր
 որ յարաբերականի նշանակուի ունե

ցող միջական անուն մը կայ նէ, ետևի
 բայը յօդ կառնէ. ԿՐ * Գիտէք զինչ
 արարիւ ձեզ. ԿՐ զայր՝ զոր ինչ արարի:
 * Այլ զի յղեցէք առ իս. ԿՐ զայր՝ զի
 որոյ յղեցէ: * Չի՞ կայ մեր և քո՛ զի
 եկիրք այսր տանջել զմեզ. ԿՐ Կո՛ւ որ եկեր,
 կամ Վասն որոյ եկեր: * Պահեալ իցիւ ըզ
 րալուստ որդւոյն իւրոյ մինչև ՚ի վախ
 ճան աշխարհի, Կո՛ւ փութացաւ և ա
 ռաքեաց ՚ի կէս դարին. ԿՐ Կո՛ւ զայն զի
 Դո՛ւ խոսեալ: * Ակն քո չար է՝ զի էս ա
 ռատս եմ. ԿՐ Վասն այսորիկ՝ զի էս ա
 ռատս եմ:

Ը. Ասոնցմէ կրհեակի որ՝ տեղ մը կամ
 ժամանակ մը ցուցնող մակբայներուն
 ալ ետևի բայը կամ բառը յօդ կառնէ.
 ԳՐ * Ուր եսն եմ, և նոքա իցեն ընդ իս.
 ԿՐ անդ ուր էս եմ: * Եւ ուր երթամ
 գիտիցէք. ԿՐ զպեղին ուր երթամ: Ուր
 Բնն նստի. ԿՐ անդ՝ ուր Բնն նստի:

* Մինչ Էաքն մարմնով . քի յայնժամ Ռնչ
էսք : * Մինչ առ ձեզս եմ . քի այժմ Ռնչ
առ յեզ եմ :

Ը . Նաև որպէս նշանակուածի ունեցող
հարցական մակբայներն ալ աս կանոնին
տակը կերթան . ցր * Ձիարդ այժմդ
տեսանէ՝ ոչ գիտեմք . քի աս ինչպէս իւրեւ
նէ ի որ հիմայ՝ շէնք գիտեր : * Ձիարդ կամ
հիացեալ . քի աս ինչպէս վերացեր էմ :

Ժ . Շատ անգամ ալ Էական դերանուն
ներու վրայ կը դրուին , անոնց նշանակու
ածը սաստկացրնելու համար . ցր * Իբրև
զձեզր էի . քի իբրև զՅեզ ինքեանս : * Դու
ինքնդ . * Ես ինքնս . ևն :

Ժն . Երբեմն ալ էս , դո , ինչն Էական
դերանուններուն տեղը կը դրուի բային
վրայ , ցր * Մնուցանել զպատանեակն
զԱրտաւազդ , զի կացցէ ՚ի տեղի հօր
իւրոյ , և զնորուն գործ քաջուէ անուա
նի զօրավարուածէն յաջորդեացէն . քի

յաջորդեացէնս :

ԺԷ . Շատ անգամ ալ աս յօդերը կը դրու
ւին՝ առջի դրած բառը չկրրկնելու
համար . ցր * Եթէ լը միայտ դալար զայս
առնեն , լը չօրն զինչ լինիցի . քի ընդ ըն
դայս :

Ստացական դերանունը գոյականէն ա
ռաջ դրուած ըլլայ նէ , յօդը ինքը կառ
նէ . բայց թէ որ ետև դրուի նէ , չկ
կրրնար առնուլ . ուստի Բանից իմոցս
չկրրնար ըսիլ , հապա՝ Բանիցս իմոց :
Նախադրուները , շղկապները , միջար
կուծիւները , յարաբերական դերա
նունը որ , միջական անունները՝ ո՛վ , ո՛ր ,
ինչ , ո՛ք , ո՞նք , ի՞նչ , ու բայերուն հրա
մայական եղանակները գիւժորոշական
յօդ չեն առներ : Բայց միայն երբոր
անունի պէս բանեցւին նէ , կառնեն .
ցր * Եւն այլ է , և ևւան այլ :

Երբոր աս կամ աս ձայնաւորներով վերջա

TDV ISAM

Kütüphanesi Arşivi

No 3E.1176

ցած բառերուն ետևը դիմորոշական յօ-
դերը կրպպրնել պէտք ըլլայ նէ, մէջը,
տառ մընալ պէտք է եւեղրնել. զ՞ք Եղև
այն. 'ի նմայն. քոյր. սայս. ևն:

Բայերը Բանեցնելու կանոնները:

Յո. Բայերը անուններուն հետ ի՞նչպէս
կրկարուին.

Պի. Մէյմը իբրև իրենց տէր կառնեն ա-
նունները, որ անոն Բայի կրուի, մէյմը
նալ իբրև իրենց հպատակ, որ Խնդի
Բայի կրուի:

Յո. Անուն բային ի՞նչ հոլով կրղրուի:

Պի. Թէ որ բայը դիմաւոր է, անուն բայ-
ին ուղղական կրղրուի. զ՞ք *Տրտապ յաղ-
թեաց Հռչի:

Իսկ թէ որ բայը անդամ է, հասարակօրէն
սեռական կրղրուի. զ՞ք *Յաղթահա-

րեալ Տրտապայ զՀռչէ, պատկեցաւ:
*Մինչև Բազմաց խի ասել՝ թէ մեռաւ.
Բայց աներևոյթ բայերուն անուն բային
դերանուն ըլլայ նէ, շատ անգամ տրա-
կան կրղրուի. զ՞ք *Լսել ինչ զձայն օր-
հնութէ քո: *Ժառանգել նմա զան-
պատում զկեանս:

Նմանապէս յարակատար, գերակատար,
ու ստորագասական անցեալ ժամա-
նակներուն եզակի երրորդ դէմքը՝ սո-
վորաբար սեռական անուն բայի կառ-
նեն. ու եզակի ըլլայ, յոգնակի ըլլայ,
ու ինչ դէմք ըլլայ նէ ալ, իրենք չեն
փոխուիր. զ՞ք Տեսեալ է ի՞ճ, տեսեալ է
+ո, տեսեալ է նոցա: Տեսեալ էր թեր,
թեր, նոցա: Տեսեալ իցէ ի՞ճ, թեր, ևն:
Ուստի երբեմն անցեալը դիմաւոր բայ
ալ մէկ տեղ ունենայ նէ, անուն բային
նոյնպէս սեռական կառնէ. զ՞ք *Զջարն
ջար ասէ, որոյ զնոյն սպառեալ ունիցի:

Բայց երբեմն ալ աս անդէմ՝ բայերը դի-
մաւորին պէս ուղղական անուն բայի
կառնեն. օր Մի ևս չի նմա բնակիչ:

* Ծառայք հանդերձ տերամբք քանջեալ,
և ասիկ թաղաւորաւն զնոյն շաշաբեալ:
Թէ որ բայը դիմաւոր է նէ, անուն բային
կրհամաձայնի թըւով ու գէմքով. օր

* Ճոխս աղքատացայ:

Թէ որ նոյն գէմքով շատ անուն բայի-
ներ ըլլան նէ, բայը հասարակօրէն յոգ-
նակի կրդրուի. օր * Անդրէաս և Փի-
լիպպոս աս են ցՅ: Իսկ թէ որ այլևայլ
գէմքով անուն բայիներ ըլլան նէ, ա-
ւելի պատուական գէմքով կրդրուի
բայը: Աւելի պատուական գէմք կը-
համարուի առջինը քան զերկրորդը, ու
երկրորդը քան զերրորդը. օր * Ես և
դու գնացաք ՚ի միասին:

Թէ որ անուն բային յոգնակիի ուժ ու-
նենայ նէ, ինչպէս թուական անուն

ները երկու, երեք, ևն, թէ և ինքը ե-
զակի ըլլայ, բայը յոգնակի կրդրուի.
օր * Լաւ են երկու քան զմի: Բայց
ուրիշ հաւաքական անունները թէ ե-
զակի թէ յոգնակի կրնան առնուր.
օր * Գունդ զօրացն գարձան: * Յրուեցաւ
գունդն:

Շատ անգամ անուն բային կամ բայը զօ-
րութեամբ կիմացւի. օր * Եթէ կամիս
մտանել ՚ի կեանս, պահեա՛ զպատուի-
րանս: Ինչ եթէ կամիս դու, ևն: * Կեր-
պարանօք բազում խոնարհք, իսկ ար-
դեամբք դուն ուրեք: Ինչ կերպարանօք
բազում են խոնարհք, ևն:

Երբեմն անուն բային ուրիշ բայի մը խըն-
դիր ըլլալով, հայցական կրդրուի. օր
* Ասաց զինքն լինել քաւիչ մեղաւորաց:

Յ. Բայերը ինչ հոլովով խնդիր կառնեն.
Պ. Խնդիր բային երկու կերպ կըլլայ.

մէյմը սեռի խնդիւ, մէյմընալ խնդիւ
բնութիւն :

Ներգործական բայերուն խնդիր սեռին
հայցական կըլլայ . ցր * Մէգ ծածկէ
զճատագայն արեգական : Բայց ինչ
պէս որ վերը ըսինք, երբոր խնդիրը ան-
որոշութի մը կուներնայ նէ, հայցակա-
նը առանց զ նախդիրի կըդրուի, որ
կըսուի անորոշ հայցական . ցր * Ճատա-
գայն արձակել :

Կրաւորական բայերուն խնդիր սեռին
կըլլայ բացառական . ցր * Ի քնէ ուղ-
ղին գնացք առն :

Աս երկու տեսակ բայերն ալ սեռի խնդ-
իրէն իզատ խնդիր բնութի ալ կառ-
ներն այլևայլ հոլով, որ վարժութի կը
սորվուի . ինչպէս չեզոքական բայերունն
ալ, որ մինակ խնդիր բնութի կառներն :

Բայց ընդհանրապէս ամեն բայ իր ար-
մատը՝ ուսկից ինքը կելլէ, կամ անոր

նման նշանակութի ունեցող բառերը,
գործիականի տեղ՝ հայցական կառնէ
զայով կամ առանց զայի . ցր * Ձի սէր սի-
րել . ամաչել զսոս . ախտանալ ախտ սաս-
տիկ . կորնչել սափակումն . նրնջել զգուն :

Ան բայերը, որ գնելու կամ ածէքի նշա-
նակութի մը ունին, սեռական խնդիր
կառներն . ցր * Գնել արծաթոյ . տալ կամ
վաճառել արծաթոյ . գնոյ ստանալ . Լն :

Բայց երբեմն գործիական ալ կառներն :
Շատ անգամ գործիական խնդիրին տե-
ղը տրական կըդրուի ինչ և իցէ բայե-
րու . ցր * Ասել 'ի յայն . ցր ձայնիւ : * Կո-
տորել 'ի սուր . ցր սրով : * Վառեալ 'ի
զէն . ցր գինու :

Երբեմն կրաւորական բայերը չեզոքակա-
նի մըտքով հայցական խնդիր կառներն .
ցր * Եղաւ զնոս : * Գօփի ընդ մէջ իւր
ածաւ :

Ներգործական բայերն ալ, որ էական

հաշու աստեղ : * Ասելով նոցա զայս . ք
 երբ որ աս բանը ըսին :
 Երբեմն ալ իր բային հետ կրկնուելով,
 կրաստուկացրնէ նշանակուելը . ք * Տալ է
 սուս կնիք . ք իրաւ ճիշտեցի : * Ունել ունէր
 պարծանս . ք իրաւ որ կրնար պարծիւ :
 * Օրհնելով օրհնեցից . ք իշտ օրհնեմ :
 * Հարկանելով հարեր . ք առէ ճ զարկի :
 Աս կերպով անուաներն ալ կրբանեցւին .
 ք * Ապականելով ասականեցի եր
 կիր , և յառիւստիւնեամբ յառիւստակեցի
 երկիր . ք Բուրովին աւուրակի , ու Բու
 ըրովին Բաւուրի :
 Երբեմն ալ եաւ վերջացած ընունելութի
 ներու ուժ ունի . ք * Ազդամեռիկ ըինելոյ
 որդւոյ իւրոյ արար պատկեր . ք եղելոյ :
 * Հացիւն իջանելով յերկնից . ք իջելով :
 Աներևոյթը շատ անգամ նախադրութի
 ներու հետ սեռականի ու տրականի
 տեղ ուղղական կրդրուի . ք * Այն ան

մարդի կաշուցանել : * Աւանց խօսել :
 * Յետ զերկիւնն այ կայցել : * Փոխա
 նակ համառօտիւ ասել :
 Աս հոլոված աներևոյթները կրուին շեւ
 բայ :

Ընդունելութիւնեը բանեցնելու կան ները :

Յո . Ներկայ ընդունելութիւնները ինչպէս
 կրբանեցւին .
 Պի . Ներկայ ընդունելութիւնները որովհետեւ
 ածականի տեղ կրդրուին , անոնց համա
 ձայնուէր կանոններով կերթան : Բայց
 բայի ուժ ալ ունենալով , իրենց բային
 ուղած սեռի ու բնութեան խնդիրները
 իրենք ալ կառնեն . ք * Քեզ որդւոյ ,
 շնորհողիդ մեզ զկեանս , փառք : * Հայե
 յող յօձն պղնձի :
 Բայց ներգործական բայերուն ընդունե

TDV ISAM
 Kütüphanesi Arşivi
 № Z.E. 1196

լուսնները՝ իրենց հայցական սեռի խընդիրին տեղը շատ անգամ սեռական կառնեն . զոր խնամող արարածոց կրակի սովորաբար , խնամող զարարածո ըսելու տեղը : Հասարակօրէն ներգործականի կամ չէզոքականի նշանակութիւն ունին , բայց տեղ կըլլայ որ կրաւորականի մտքով կըբանեցւին . զոր * Անանջուպետդ 'ի քէն վարժողաց . քի վարժեւոց :

Շատ անգամ ալ կարծես որ ըունելուի է , բայց ընդունելութի չէ , հասլա ողմաննիկը սաստկութե նշանակութի մը կուտայ . զոր * Կերող և արբեցող . քի շեւոջալ , պէտքի : * Չեմ խօսող ոք . քի ճարպասան :

Ճ . Անցեալ ընդունելութիները ինչպէս կըբանեցւին .

Պ . Անցեալ ընդունելութիներն ալ թէ ածականի ու թէ բայի տեղ վարուելով ,

անոնց համաձայնութեանը կանոնները ունին :

Բայց երբեմն ներգործական էալ ընդունելութիւններն ալ՝ ող ներկայ ընդունելութիներուն ուժը կուսենան . զոր * Կանանց զածպաշտութի յանջն արեւոյ : քի յանձն առողաց : * Ունի յինքեան գանձաւն ծայեալ զպարտումն մահու : քի ընծայօղս :

Երբեմն ալ աներևութի ուժ ունին . զոր * Յետ զառտնին իւրեանց յարճարեալ իրս : քի յարմարելոյ : * Կարող գողով զտնտեսուէն արարեալ խորհուրդ : քի աւարտել : * Գերջաց կորուստ եղելով . քի լինելով :

Աս անցեալ ընդունելութիները մասնաւոր կերպով մըն ալ բացատրականին տեղը սեռական խնդիր կառնեն . զոր * Կաշկանդեալք երկայն գիշերոյ . քի յերկայն գիշերոյ : * Կոչեցեալք պաշտօնողիդ .

քաւեցեալք հնարասորիդ . ցի 'ի պաշտ-
պանողէդ , 'ի հնարաւորէդ :

Յ՞ . Ապառնի ընդունելութիւնները ինչպէս
կրբանեցին .

Պի . Ապառնի ընդունելութիւնները , որ լոյ
կըվերջանան , գրեթէ միշտ հական բայի
հետ՝ բայի տեղ կըվարւին . բայց երբեմն
մինակ վարւելով՝ կըհողովն ալ նախ
դիրով միայն . ցր * Ձգաւոյն պատմեա-
ցէ , ևն :

Իսկ լի վերջացածները երբոր բայի տեղ
դրւին նէ՝ բայերուն համաձայնութիւնը
կանոնները կրպահեն :

Հասարակօրէն կրաւորականի ու չէզո-
քականի նշանակուի ունին , բայց շատ
անգամ ներգործականի տեղ ալ կրբա-
նեցին . ցր * Հայեւի է մեզ գհրեշտա-
կացն պահպանուին : Մանաւանդ երբ-
որ ներկայ ընդունելութիւնի տեղ վար-

ւին նէ . ցր * Որ եղև առաջնորդ ունե-
լեացն Յսի : ցի ունողացն Յսի :

Աս լի վերջացած ըունելութիւններն ալ մաս-
նաւոր կանոն մը ունին , որ շատ ան-
գամ տրական խնդիր կառնեն բացառա-
կանի տեղ . ցր * Գովելիք աշխարհի , և
բողձալիք վերնոցն պեպուելի :

Իսկ ուրիշ տեղւանք ածականի պէս կը
բանեցին . ցր * Ձնեւի բնութի : * Անձա-
ուելոյն հասիք երանութի :

Նախադրութիւններու գործածուել Վրայ :

Յ՞ . Նախադրութիւնները ինչպէս կրբանեց-
ւին .

Պի . Բուն յատուկ նախադրութիւնները՝ որ
հողովակերտ կրւին , առ , առ 'ի , ընդ ,
ըստ , 'ի , յ , յ , ղ , միշտ բառէն առաջ կը
դրւին , ու այլևայլ հողովներու հետ՝

այլևայլ նշանակուի կուռնեան, ինչպէս
 օրինակները առջի մասին մէջը գրինք :
 Իսկ հորովառու նախադրուիները ետև
 ալ կըդրուին. ու կան ոմանք, որ այլևայլ
 հորովով ալ խնդիր կառնեն. ասոնք վար
 ժուք կըսորվուի : Բայց որպէս, իբրևը,
 ու քանը, որ հասարակօրէն հայցական
 խնդիր կառնեն, ու երբեմն ալ սեռա
 կան, շատ անգամ իրենց քովի եղած բային
 ուղած խնդիրն ալ կառնեն. զոր * խորչի
 'ի ճանապարհաց մերոց իբրև 'ի պղծու
 լէն : * Փափաքէ 'ի մահ քան 'ի կեանս :
 * Արպէս յանձային սեղան 'ի սոյն մերձե
 նայ : * Ծիծաղի զնովաւ որպէս զանճառա :

Մահբայներուն գործածուի վրայ :

Յո . Մահբայները ինչպէս կըբանեցւին .
 Պի . Մահբայներուն մէջն ալ պարզը կայ

նախադրուից պէս, զոր այժմ, ասպ, որև,
 Տերի, երբ, Ռչա, ևն. ու ուրիշ բառերէ
 շինածները կան, զոր ինքնին, Բի-րիչս. ևն :
 Աստի որ և իցէ ածական մըն ալ բայի վրայ
 դրուելով կըփոխուի մահբայ կըլլայ, մա
 նաւանդ՝ թէ որ ս տառ մը եւեւընեսս
 ետևնին. զոր Տեծախայն կարդալ. Տեծ իմ
 միսիթարեւ. Երագս ընթանալ. Բազումս
 մեռանել, ևն :

Շատ անգամ մահբայներն ալ ածականի
 պէս կըվարուին. զոր արջառ յայժ . յեր
 բեմ ժամանակի. ևն :

Մահբայները երբեմն բայէն առաջ երբե
 մըն ալ բայէն ետքը կըդրուին. զոր * Միշտ
 ուսանիմ, և երբեք 'ի գիտութի ճշմար
 տուի ոչ հասանեմ : * Կցորդակից լեր
 բժշկապէս :

Երբեմն ալ մահբային ու բային մէջը ու
 ըիչ բան կկենայ. զոր * Եւ դու թ զան
 բանիցն կենդանուի ինձ 'ի դէմս ածեր :

MAZ 101
 107

Երբեմն ալ սաստկուէ համար կրկրկնութի նոյն մակբայը . ցր * Այո՞ այո՞ և ես մի եմ 'ի նոցանէ :

Մակբայը չէ թէ մինակ բայի վրայ , այլ ընդունելութիւններու , բայանուններու , ու բայի ուժ ունեցող ածականներու վրայ ալ կրդրուի . ցր * Լուեցոյց զճուէֆ նաբար գոչումն : * Մեծ է փառք քահանայուէ յարժանապէս ունօղսն : * Ան նեխն անշարժք 'ի բարիս :

Մակբայները ասփի , այփի , անփի , ասփ , անդ , այսր , այրր , անրր , շատ անգամ ցուցական դերանունի կամ գիմորոշական յօդի տեղ կրդրուին . ցր * Տարաբնակ լինել 'ի բնակուէ ասփի : ցր յայսմանէ : * Յն գնաց 'ի գերեզման անրր : ցր 'ի գերեզմանն : * Սասանեցաւ աշխարհս մեր 'ի մերոց ասփի : ցր 'ի մերոցս : * Ուր էին անդ ծառք : ցր ուր էինն :

Շաղկապներուն Գործածութիւնը Վրայ :

Ճո . Շաղկապները ինչպէս կրբանեցւին . ցր * Աս բանը աւելի վարժութեմ ու հին հեղինակներու գիրքերը կարդալով կը սորվուի , դիտելով որ մէկ բանին սկիզբը ինչ շաղկապ կրդրնեն . ցր աբր , իսկ , ևն . պատճառ մը բերելու ըլլան նէ՛ ինչ շաղկապով կրկապեն . ցր դի , փանդի , վասն դի , ևն . բան մը մակաբերելու ըլլան նէ՛ ինչ շաղկապ կրգործածեն . ցր ասպ , ասպ ուրեմն . ևն : Ասոնց պէս ուրիշ շաղկապներն ալ դիտելով , կըսորվուի թէ ո՞րը ո՞ւր կրդրուին : Երբեմն զօրութեամբ կիմացւի շաղկապը . ցր * Թէպէտ փակեաց զդրունս եկեղեցեացն , նոքա զամ տուն եկեղեցի արարին . ցր Բայց նոքա : Երբեմն ալ աւելորդ տեղը կրդրուի . ցր * Աւ երկիւղի անկանելոյն զարհուրեալ և թմրեցի . ցր պար .

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E.1116

հոսրեալ ՌՏԵՍԳԻ :

Երբեմն ալ կըկրրճատւի . զոր * Թեպէս
յառաջ , և ինչ յետոյ . քի և ինչպէս յետոյ :
Շաղկապը հասարակօրէն բանին սկիզբը
կըդըրւի , բայց երբեմն ետև ալ կըդըր-
ւին առ շաղկապները՝ էիէ , ապա ուրեմն ,
ապաքէն , սակայն . զոր * Սպաներ ուրեմն :
* Այս ցուցանէ ապա , զի ևն : * Ընդ իս
էիէ որ մտանկցէ : * Տէս սակայն նմին
միաբան :

Ասոր ներհակը անգամ շաղկապը , որ հա-
սարակօրէն գոյականէն ետքը կըդըրւի ,
երբեմն առաջ կանցնի . զոր * Որ անգամ
և հետք մի երևեսցին : քի և հէպի անգամ :

Ուղղագրութիւն ԼԵՍԱ :

Յ՞ . Ուղիղ շարադրելու կանոնները ըսիր ,
հապա ուղիղ գրելու քանի բան պէտք է .
ՊԻ . Բայ ՚ի գիտնալէն թէ որ բառը որ

տառով պիտի գրուի , երկու բան ալ
պէտք է . մէյմը տողագարձներուն բա-
ժանմունքը գիտնալ , մէյմընալ կէտերը :
Յ՞ . Բաժանմունքին կանոնները որո՞նք են .
ՊԻ . Առանց բաղաձայնի ձայնաւոր մը վա-
րի տողը չանցնիր . բայց թէ որ բաղա-
ձայնը վերի մնացած վանկին բնական է
նէ , ան ատենը կանցնի . զոր ան - արար կըլ-
լայ , չէ թէ ա - նարար . կամ թէ որ եր-
կու ձայնաւոր քովէ քով ըլլան նէ , ան
ատենն ալ կանցնի . զոր Մարի - ամ : Թէ որ
երկու բաղաձայն են նէ , մէկը վերի տո-
ղին ծարը պէտք է թողուլ , մէկալը վար
անցընել . զոր Խորի - կաճալ :

Երկբարբառները , քի երկու ձայնաւորէ
մէկ եղած վանկերը , պէտք չէ բաժնել .
զոր ա - եփիս պէտք է գրել , չէ թէ ա -
եփիս :

Բարդ բառերը սովորաբար բարդած տե-
ղացը կըբաժնուին . զոր Իոր - ընծայ , չէ

Թէ նա - բնծայ . օրէնս - սուսոյց , չէ Թէ
օրէն - սուսոյց :

Տողն ծարր , իմացընելու համար որ դեռ
բաւը չէ լրմընցած , մէկ ասանկ ()
նշան մը կը դրուի , որ էն թիւի կըսուի :

Հո . կէտերը որո՞նք են , ու ի՞նչ բանի հա
մար կը դրուին .

Պի . կէտը նշան մընէ , որ կարգալու ատե
նը կենալու տեղանքը գիտնալու հա
մար կը դրուի : Չորս են աս կէտերը . Բո՛ւն՝
որ է աս (') , սփոփակեփ՝ որ է աս (,) , Բե
ջակեփ՝ որ է աս (.) , ու վերջակեփ՝ որ է
աս (:) : Երբոր ձայնդ քիչ մը բարձրացը
նելով կուզես մէկ բառ մը ետևինէն զա
տել առանց կենալու նէ , բու՛ժը կը դրու
ի . երբոր դեռ խօսքը նոր ըսկած է ,
ու ետևինին կը պչիլ կուզէ , ան ատենը
կը դրուի ստորակէտը . երբոր բանը ինք
երեն կը հասկըցուի , ու չուզեր ետևի
նին կը պչիլ , կը դրուի միջակէտը . իսկ

երբոր կը լրմըննայ միտք բանին , կը դրուի
վերջակէտը . Գր * Իբրև այդ եղև , կո
չեաց Յն զաշակերտան իւր . և ընտրեաց
'ի նոցանէ երկուտասանս՝ զորս և առա
քեալս անուանեաց :

Կայ նշան մըն ալ ասանկ () , որ փակ
Գիծ կըսուի . ասիկայ կը դրուի ծածուի մէկ
բառ մը կամ խօսք մը զատելու համար ,
որ չի սառնուի քովի եղածներուն հետ :

Հո . Հապա ձայնը վերվար ինջեցնելու նշան
ները որո՞նք են .

Պի . Ատոնք են . շեշփ՝ որ է աս (') , պա
բոյի՝ որ է աս (°) , ու երկուր՝ որ է աս (') :
Երբոր զարնել կուզես վանկի մը վրայ ,
կը դրուի շեշտը . երբոր հարցընել կուզես ,
կը դրուի սարոյկը . իսկ երբոր երկընցը
նել կուզես , կը դրուի երկարը : Իրեքին
օրինակն ալ դնենք հոս : * Մի հայիր : Ձի
հարկանես զիս : Երանի որ սուրբ են սրբ
տիւք :

Լոծմանի ընելու օրինակ :
Ինձ լուր, որդեակ, հօր քո խրատիս,
Եւ յուսմանէ մի ծուլացիս .
Եթէ 'ի յայս սէր բորբոքիս,
Անանց կենաց ժառանգ լինիս :

Լոծոմն ըստ մասանց բանի :
Ինչ տրական է, ուղղականը կըլլայ էս,
որ էական դերանուն է :
Լոծ հրամայական է, սահմանականը կըլլայ
լսե՛՛, զարտուղի բայ է :
Ուրտե՛՛ կոչական անուն է, սեռականը
կըլլայ ուրտե՛՛ի :
Հօր սեռական անուն է, ուղղականը հայր
կըլլայ :
Քո սեռական դերանուն է, ուղղականը
դո՛ւ կըլլայ :
Խրատի՛ս սեռական անուն է, ուղղականը
խրատ կըլլայ, սեռականը խրատո՛ւ . հոս
ոտանաւորին վերջը բերելու համար խրատ

ի դրեր է . ու դիրն ալ դիմորոշական է :
Եւ շողկապ է :
Յոսմանէ բացառական անուն է, ուղղա-
կանը ոսոմն կըլլայ :
Մի՛ մակբայ է :
Ծո՛ւլացիս հրամայական ապառնի է .
սահմանականը ծո՛ւլանամ կըլլայ :
Եթէ շողկապ է :
Ի յայս նախդրիւ տրական է . ուղղակա-
նը կըլլայ այս, որ ցուցական դերանուն է :
Սէր ուղղական անուն է, սեռականը կըլլայ
սիրո՛յ . նախդրիւ տրականի տեղ դը-
րած է, այսին նախդիրը իրեն ալ կօգտէ :
Բորբոքի՛ս սահմանական ներկային եղակի
երկրորդ դէմքն է :
Անանց ածական անուն է, ուղղական հո-
լով :
Կենաց սեռական անուն է, ուղղականը
կըլլայ կենո՛ք . եղակի չունի :
Ժառանգ ուղղական անուն է :

Լինիս հական բային սահմանական ներկային եզակի երկրորդ դեմքն է :

Լ-ծ-ումն ըստ հասնայնութի :

Ինչ խնդիր է չեզոքական բային լ'ու-ր :

Լ'ու-ր բայն է որդեակին :

Ուրեմի անուն բային է լու-րին :

Տօր յատկացուցիչ է խրատինն :

Քո յատկացուցիչ է Տօրին :

Խրատին խնդիր է լ'ու-ր բային :

Ե- շաղկապ է, որ ետևի ըսելքը կրկնապէ առջի ըսածին հետ :

Յո-սմանէ խնդիր է չեզոք բային մի ծուլասցին :

Մի ծուլասցին բայն է որդեակին, որ զօրութի կրկրկնելի :

Ենէ շաղկապ է, որ թէուծի մը կըցուցնէ :

Ի յայտ սէր • այսը ածական է սէր բառին, բոլորը մէյտեղ խնդիր բնուէ է կրաւորական բային բորբոքին :

Բորբոքին կրաւորական բայ է, անուն բային զօրութի կիմացելի րո- :

Անանց կենաց • անանցը ածական է կենացին • բոլորը մէյտեղ խնդիր է բային ծառանգ լինին :

Ծառանգ լինին հական բայով շինած չեզոք է ծառանգէն ըսելու տեղը :

Ուստի միտք բանին աս է •

Մտի ըրէ ինծի, արաս, հօրքը խրատին,

Ու բան սորվէլու ծուլութի մ'ընէր :

Թէ որ աս ջանքով վատինն նէ,

Չի վերջանալու կեանքի մը կըհասնին :

Առէի հասկընալու ու աղէի Ռարգճանէլու համար օրինակ :

Գրաբառ .

Յանկամ ելանելի մարմնոյ
առտի, և լինել ընդ Քծի :

Եկայք օրհնեալք հօր ի
մոյ, ժառանգեցէք զպատ-
րաստեալ ձեզ զփառս :

Ինձ մերձենալ առ Աճ բա-
րի է :

Յոյց ինձ ճանապարհ, յոր
գնացից :

Երկայնամիտ լեր առ իս, և
զնձ հատուցից քեզ :

Որպէս փափագէ եղջերու
յաղբերս ջուրց, այնպէս
փափագէ անձն իմ առ քեզ
Աստուած :

Տէր, և դու գիտես՝ զի սի-
րեմ զքեզ :

Աշխարհաբառ .

Կուզեմ մեռնիլ՝ որ Քծի
հետ ըլլամ :

Հօրս օրհնենքը առնողներ,
եկէք ձեզի համար պատրաս-
տրած փառքը վայելեցէք :

Ինձի աղէկ է որ Այ մօտիկ
ըլլամ :

Յուցոր ինձի ճամբաս՝ ուր
որ պիտի երթամ :

Ինձի ժամանակ տուր, ամ
մէն պարտքս կրվճարեմ :

Ինչպէս ծարւած եղջերու
մը աղբիւրը կրվազէ, անոր
պէս իմ սիրտս ալ քեզ կը
փրնտորուէ Աստուած իմ :

Տէր, դուն ալ գիտես որ
քեզ կը սիրեմ :

Տաճկերէն .

Յիսուսու մուլա եաշամագ
իջին՝ էօլմէ մի արզուլէրիմ :

Փէտէրի մին խայր տուասըն
ալանլար, կէլին, սիզէ հազըր
լանան իզգէթէ նայիլ օլուն :

Ալլահա եագըն վարմաք
պանա խայրըլ տըր :

Եիւրիւյէ ճէյիմ էօլու պա-
նա կէօսթէր :

Պանա վազըթ վէր, սանա
հէփսինի էօտէյիմ :

Սուսամըշ կէլէք սու փու-
նարլարընը արզուլէտիսի կի-
պի, պէնիմ տէ ճանըմ սէնի
արզուլէր եա՛ ըապսի :

Սէնի սէվտիսի մի պիլերսին
եա՛ ըապսի :

Խնայեա՛ թողովուրդս քո :
Հայր, թող գոցա զի ոչ գի-
տեն զինչ գործեն :

Պահեա՛ զիս, Աժ իմ, զի ես
'ի քեզ յուսացայ :

Յիշեա՛ զվախճան քո, և յա-
ւիտեան ոչ մեղիցես :

Ի տուէ պատահիցէ նոցա
խաւար, և 'ի միջօրէի իբրև 'ի
գիշերի խարխափեացեն :

Առաքեաց թագաւորն, և
եւրոյժ զնա . կացոյց զնա տէր
տան իւրոյ, իշխան 'ի վերայ
ամենայն ստացուածոց իւ-
րոց :

Ժողովոգեանդ վրայ խոյճա՛ :
Հայր, ներէ սրւոնց . ինչ որ
կրնեն կոր նէ՛ չեն գիտեր :

Պահէ իս տէր իմ, յոյսս
քու վրադ գրեւ եմ :

Վերջը մրտմրտա՛, ամենեկն
մեղք չես գործեր :

Յորեկանատենը մոլթը կը
պրտրտին, ու օհարսրկին գի-
շերւան պէս ձեռքով փրնտը
ուելով ճամբան՝ կըքալեն :

Թագաւորը խրկեց, քակել
տըւաւ զանիկայ . իր տանը
տէր ըրաւ, ու ամմէն ունե-
ցածին չունեցածին վրակե-
ցու ըրաւ :

Ճեմաաթընա գլխա՛ :
Եա՛ փէտեր, շունլարա աֆվ
էյլէ, զերա նէ էթտիբլէրինի
պիմէզլէր :

Պէնի հըֆզ էյլէ եա՛ րապալի,
զերա իւմիտիմ սէնտէ տիր :

Ագրպէթինի տիւշիւն տէ,
հիչ կիւնաս իշլէմէզսին :

Կիւնտիւզիւն գարանլըլա
տիւշերլէր, վէ կիւնիւն էօյ-
լէսինտէ՝ կէճէ կիպի էլ իլէ
եօգլայարադ ելւրիւրլէր :

Փատիշահ կէօնտերիպ օնու
չէօղտիւրտիւ . օնու էվինէ
սահիպ, վէ պիւթիւն մամէ-
լէքինէ սուլթան նասպ էթ-
տի :

Վ Ե Ր Զ

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.1116

